

Vlaams
Parlement

vergadering **C40**
zittingsjaar 2016-2017

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn

van 19 oktober 2016

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de kostprijs voor de distributie van groene stroom – 92 (2016-2017)	3
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de aansluiting van windturbine-parken – 151 (2016-2017)	5
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de slimme meters – 153 (2016-2017)	8
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het standpunt van de Federatie van de Belgische Elektriciteits- en Gasbedrijven (FEBEG) en de Vlaamse Windenergie Associatie (VWEA) over het steunsysteem voor windenergie – 154 (2016-2017)	11
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de regelluwe zones – 155 (2016-2017)	16
VRAAG OM UITLEG van Valerie Taeldeman aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de klantendiensten van energieleveranciers – 252 (2016-2017)	18
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de energieconsulenten – 267 (2016-2017)	21
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het inschakelen van decentrale productie in het afschakelplan – 268 (2016-2017)	24
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de toekomst van biomassa in Vlaanderen – 269 (2016-2017)	27

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de kostprijs voor de distributie van groene stroom – 92 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Nevens

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Voor 2009 was er een regeling in Vlaanderen waarbij leveranciers van groene stroom die stroom gratis konden injecteren in het net zolang die stroom in Vlaanderen was geproduceerd. Het was dus een gunstregeling voor groene stroom die in Vlaanderen was geproduceerd. Een leverancier/producent was het daar niet mee eens en leverde groene stroom die voor een groot deel in Nederland was geproduceerd. Hij vond die gunstregeling discriminerend en had daarom een klacht ingediend bij een Brusselse rechtbank. Die vroeg een schadevergoeding van 16 miljoen euro van het Vlaamse Gewest.

Die Brusselse rechtbank heeft advies gevraagd aan het Europees Hof, dat intussen is overgemaakt. Het hof lijkt de betrokken producent te volgen. De argumenten die het Europees Hof hiervoor aanlevert, zijn dat dit eerder een gunstregeling is voor de leveranciers dan voor de producenten en dat de regeling niet geldt voor de vele lokale producenten van groene stroom die geen leverancier zijn. Het besluit is daarom dat de regeling zoals ze toen was, geen zekerheid biedt dat het voordeel voor de leveranciers uiteindelijk de productie van groene stroom bevordert. In die zin zou het kunnen dat de Brusselse rechtbank in kwestie Vlaanderen veroordeelt.

Het lijkt dus aangewezen op zoek te gaan naar een alternatieve manier om de lokale productie van groene stroom te ondersteunen. Zo zou voor producenten van windenergie die hun elektriciteit op het distributienet zetten, kunnen worden gedacht aan een korting op het injectietarief dat ze moeten betalen aan de distributienetbeheerder. Dat injectietarief gaat enerzijds naar de distributienetbeheerder maar anderzijds ook voor een stuk naar de transmissienetbeheerder. Voor gezinnen die groene elektriciteit geproduceerd met een windturbine kopen en in de directe omgeving van die windmolen wonen, kan verondersteld worden dat het transmissienet niet nodig is geweest om de elektriciteit te leveren. Via een korting op het injectietarief, wegens het niet-gebruik van dat net, zouden die gezinnen een korting kunnen krijgen op hun elektriciteitsfactuur. Zo zou het gebruik van lokaal geproduceerde elektriciteit en het lokaal produceren van elektriciteit wel bevorderd kunnen worden.

Minister, mijn vraag is hoe we de tariefzetting inzake injectie van stroom kunnen hanteren zodat zoveel mogelijk groene stroom wordt geproduceerd op plaatsen waar we die effectief kunnen gebruiken.

Moet de Vlaamse overheid nu die schadevergoeding van 16 miljoen euro betalen? Wat is de timing daarvoor? Waar zal het geld voor deze schadevergoeding vandaan moeten komen?

Is het uw bedoeling om de systemen van distributie en injectie van groene stroom aan te passen zodat we bijvoorbeeld lokaal geproduceerde groene stroom een duwtje in de rug kunnen geven? Wat denkt u bijvoorbeeld van de idee om de lokale productie van windenergie te stimuleren via een korting op het injectietarief?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Mijnheer Bothuyne, ik wil beginnen met een misverstand over de regeling uit de wereld te helpen. Die regeling werd opgestart

via het Elektriciteitsdecreet van 17 juli 2001 en werd vervolgens in 2003 en 2004 een aantal keer gewijzigd. De maatregel werd uiteindelijk via het programma-decreet van 24 december 2004 volledig opgeheven en bestaat dus al lang niet meer. Ik heb geen plannen om een regeling die niet langer bestaat, aan te passen of terug in te voeren.

De betwiste regeling was enkel van toepassing in bepaalde periodes voor 2005. Omdat Essent, toen nog Wattplus, niet kon bewijzen dat zij in België geïnjecteerde groene stroom leverde aan Vlaamse eindafnemers, kwam ze niet in aanmerking om te genieten van deze maatregel. Vervolgens had Wattplus een procedure opgestart bij de Raad van State tegen de regelgeving, en een schadeclaim ingediend bij de rechtbank van eerste aanleg. Het is in het kader van die schadeclaim dat het Hof van Justitie op 29 september 2016 een uitspraak heeft gedaan over een aantal prejudiciële vragen die het hof werden voorgelegd. Hoewel zowel het standpunt van de Europese Commissie als het verslag van de advocaat-generaal gunstig was voor het Vlaamse Gewest, deed het Hof van Justitie een andersluidende uitspraak. De procedure zal nu terugkeren naar de rechtbank van eerste aanleg en daar worden voortgezet. Het is dus nog lang niet zeker dat het gewest überhaupt een schadevergoeding verschuldigd zal zijn of hoe hoog die in het slechtste geval zal zijn. Een uitspraak van de rechtbank van eerste aanleg is nog niet voor morgen.

Als goede huisvader heeft het beleidsveld Energie voor deze rechtszaak rekening gehouden met een worstcasescenario, en de schadeclaim van Essent wordt dan ook jaarlijks bij het Vlaams Fonds voor de Lastendelging aangemeld. Zoals alle andere verplichtingen vallen 'lasten van het verleden' in principe volledig ten laste van de beleidsdomeinen waaronder de betwiste regelgevingen ressorteren die aanleiding hebben gegeven tot de last. Door de erkenning als last van het verleden wordt een belangrijk gedeelte van de verplichting gefinancierd door het Vlaams Fonds voor de Lastendelging. Dit is louter een bewarende maatregel, aangezien er nog geen uitspraak is van de rechtbank van eerste aanleg.

Over injectietarieven zal ik geen grote uitspraken doen, aangezien die de bevoegdheid zijn van de energieregulatoren. Het lijkt me wel logisch dat een korting op het injectietarief in het voordeel speelt van decentrale producenten zoals wind, warmtekrachtkoppeling (WKK) en biogasinstallaties. Zij betalen nu een relatief hoger injectietarief dan centrale producenten. De subsidies voor kleinschaligere producenten zouden daardoor ook licht kunnen dalen, wat een goede zaak zou zijn. Anderzijds zullen de netbeheerders de weggevallen injectietarieven dan verrekenen in andere nettarieven. Het is echter aan de Vlaamse Regulator voor de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) voor de distributienetten en aan de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG) voor de transmissienetten om hierover een initiatief op te starten.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, ik dank u voor antwoord. U doet geen uitspraken, maar u geeft wel een mooie aanzet voor de mensen van de VREG, die misschien met belangstelling deze vergadering hadden gevolgd om een andere reden. Ik kan alleen maar hopen dat men op deze manier dit dossier zal aanpakken zodat de productie en injectie van lokaal geproduceerde groene stroom effectief kan worden gestimuleerd. Indien het decreet door de VREG ooit zou worden goedgekeurd, kan het parlement ook zelf iets initiëren ten aanzien van de werking van de VREG. We kunnen daar de volgende maanden heel wat rond doen.

Wat de zaak van Essent betreft, het is een goede zaak dat dit als een last van het verleden wordt beschouwd, dus dat dit niet het energiebeleid of het Energiefonds

gaat bezwaren, dat het op die manier financieel wordt geregeld. Wanneer zou het hof daar een uitspraak over doen? Staat het al op de rol of kalender?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Dat weten we niet, maar het staat ingeschreven op de rol.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de aansluiting van windturbineparken

– 151 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Bart Nevens

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, bij het aankoppelen van nieuwe hernieuwbare-energie-installaties kunnen de kosten soms hoog oplopen, zeker op plaatsen die niet vlak bij een hoogspanningsnet of een voldoende uitgebouwd middenspanningsnet liggen. Door standaardisatie, systeemoptimalisering en leereffecten kunnen de kosten voor het aankoppelen van windturbines echter wel verder dalen. Voor de aansluiting van zonne-energie worden die kosten volledig gedragen door de distributienetbeheerders (DNB's). Voor windenergie wordt de aansluitingskostprijs voor de DNB's beperkt tot 56.000 euro per megawatt. Wat erboven ligt, is voor de projectontwikkelaars. De kosten die hierdoor ten laste worden gelegd van de netbeheerder, worden beschouwd als kosten ten gevolge van de openbare-dienstverplichtingen van de netbeheerder. Ze worden dus eigenlijk verrekend in de tarieven en dus door alle gebruikers van het net gedragen.

Steeds meer ontwikkelaars van windturbineprojecten ondervinden vandaag echter problemen om een aansluiting te krijgen, omdat de aansluiting gewoon wordt geweigerd. De 'sweet spots' zijn ondertussen ingenomen, waardoor nieuwe windturbineprojecten terecht komen op locaties waar de aansluiting moeilijker is. De DNB's willen die projecten niet aankoppelen, omdat het lokale net reeds op maximale capaciteit draait en er een netverzwaring moet plaatsvinden die soms meerdere kilometers ver reikt. De DNB's beschikken echter maar over een beperkt investeringsplan voor netverzwaringen. Ze verkiezen daarom prioriteit te geven aan de netverzwaringen die de meeste hernieuwbare energie aansluiten, met de minste kilometers netverzwaring. Ze volgen daarbij de studie voor de onthaalcapaciteit en het investeringsplan dat is afgesproken met de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG). Voor de groene zones in die studies is er geen probleem, omdat de aansluitingskosten daar gemiddeld 56.000 euro per megawatt bedragen. Voor de rode zones lopen de kosten gemiddeld op tot 246.000 euro per megawatt. In die zones willen de DNB's, hoewel de investeerders soms bereid zijn om de rest van de kosten te dragen, niet die 56.000 euro per megawatt investeren. Hun investeringscapaciteit is immers bereikt door de investeringen in de groene zones. Met andere woorden, ze gaan eerst investeren in de groene zones, en daarna is er zogenaamd geen geld over om mee te investeren in de rode zones, zelfs als de projectontwikkelaars mee willen investeren.

De distributienetbeheerders moeten volgens het Energiedecreet en het Energiebesluit voorrang verlenen aan de installatie van de meetapparatuur voor de metingen, en aan de realisatie van meetapparatuur en aansluitingen van productie-installaties die hernieuwbare energiebronnen en/of het principe van warmtekrachtkoppeling gebruiken, boven de realisatie van alle andere meetapparatuur en aansluitingen.

Minister, hebt u weet van een toename van het aantal negatieve aansluitingsadviezen? Zo ja, hoe kunnen we ervoor zorgen dat windturbineprojecten en andere vormen van hernieuwbare energie alle aansluitingskansen krijgen die nodig zijn? De aansluitingskosten voor nieuwe windturbineprojecten nemen toe. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de kosten voor het aansluiten van nieuwe projecten niet verder oplopen? Vandaag is er een 'cap' voor de maximale aansluitingskostprijs voor windturbines. Hebt u er een idee van hoeveel keer die werd overschreden? Is het opportuun om eventueel die grens en voorwaarden aan te passen? Is het opportuun om de regeling voor de aankoppeling van hernieuwbare-energieproductie van het Energiebesluit te evalueren en eventueel meer duidelijkheid te verschaffen? Volgens artikel 6.4.14 van het Energiebesluit heeft de aansluiting van hernieuwbare energie alvast altijd voorrang. Hoe wordt die voorrangsregeling gecontroleerd? Wordt hernieuwbare-energieproductie daadwerkelijk sneller aangekoppeld dan conventionele energiebronnen?

De DNB's hebben studies gemaakt die het aansluitingspotentieel voor windenergie weergeven. Sommige plaatsen liggen moeilijk: het zal nog jaren duren voor men daar extra hernieuwbare energie kan aansluiten. Hoe wilt u de DNB's verder stimuleren om plaatsen te zoeken die geschikt zijn voor hernieuwbare energie en die gemakkelijker toegankelijker te maken voor een aansluiting op het net?

Slimme windturbines, zoals het project in Antwerpen, kunnen dure aansluitingskosten vermijden. Is het opportuun om dat systeem verder uit te rollen over heel Vlaanderen?

Bemiddelt de VREG reeds tussen de DNB's en de ontwikkelaars om tot een nieuw vergelijk te komen? Is het opportuun om eventueel de wetgeving over die aansluitbaarheid aan te passen?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Mijnheer Gryffoy, ik dank u voor uw vraag. Gezien de omvang van uw diverse vragen – en u hebt zich ook door al die vragen geworsteld – is het niet zo gemakkelijk om er een beknopt antwoord op te geven, maar ik zal mijn best doen.

Uit de rapportage van de investeringsplannen 2017-2019 blijkt dat er een toename is van het aantal weigeringen voor de aansluiting van decentrale productie in de kustregio. Het voorbije jaar werden elf aanvragen voor aansluiting voor in totaal 800,8 megawatt aan decentrale productie geweigerd vanwege congestie.

Momenteel wachten er tien projecten met een totaal vermogen van 60 megawatt op aansluiting. Deze projecten zijn opgenomen in een wachtlijst en kunnen pas aangesloten worden na de realisatie van het Elia-project Stevin of indien er reeds toegekende capaciteit vrijkomt. Elia verwacht dat deze nieuwe verbinding tegen 2018 in dienst zal worden genomen. Klanten die destijds een weigeringsbrief hebben ontvangen, werden onlangs aangeschreven dat zij in 2018 kunnen aansluiten.

Verder heeft de VREG in 2016 twee vragen voor bemiddeling ontvangen voor de aansluiting van twee windmolens op het distributienet door Infrax.

Een middel om de aansluitingskansen van HEB-projecten (hernieuwbare-energiebronnen) te verhogen, is ze aan te sluiten onder het regime 'aansluiting met flexibele toegang', als het alternatief een weigering tot aansluiting is of als de netinvesteringskost onredelijk zou zijn. 'Aansluiting met flexibele toegang' bestaat erin dat hernieuwbare-energieprojecten zoals windmolenparken sneller worden aangesloten aan een lagere kost, maar dat ze soms beperkt worden in hun productie door modulatie of afregeling in het geval van operationele veiligheidsproblemen zoals congestie. Het bestaat al, maar wordt echter nog niet vaak

toegepast, mede omdat producenten hier niet tevreden mee zijn aangezien zij geen vergoeding krijgen voor de modulatie.

De VREG voert momenteel samen met een studie bureau een simulatiestudie uit om na te gaan wat de impact is van verschillende nieuwe varianten van regelgeving rond de 'aansluiting met flexibele toegang'. Daarna zal de VREG een beleidsadvies opstellen en aan mij bezorgen.

Een middel is om een afweging te maken tussen wat een aanvaardbare kost is voor de maatschappij en voor een extra geproduceerd megawattuur groene energie. De hierboven vernoemde studie zal proberen naar een optimum te zoeken, uitgaande van de huidige HEB-doelstellingen voor een theoretisch referentienet.

– Robrecht Bothuyne treedt als voorzitter op.

Wat de overschrijding van de cap van de maximale aansluitingskost betreft, is deze sinds de invoering van de cap 2013 nog nooit overschreden op het plaatselijk vervoernet en al een tiental keer overschreden op het elektriciteitsdistributienet.

Een evaluatie van het artikel 6.4.14 dringt zich inderdaad op, aangezien bijvoorbeeld de maximumcap vandaag enkel geldt voor windmolenparken en niet voor andere vormen van hernieuwbare energie. Verder worden in het artikel enkel de aansluitingskosten van de producent bekeken, terwijl de aansluitingskosten van de netbeheerder, vooral in de gekoppelde netten, hoog kunnen oplopen. Deze worden momenteel helemaal niet meegenomen in de berekening of de netinvestering redelijk is of niet.

Wat betreft de voorrangregels, verzekeren de DNB's mij dat deze strikt worden nageleefd wat betreft de aansluiting van hernieuwbare energie. Deze regeling staat ook vermeld in het Technisch Reglement Distributie Elektriciteit (TRDE) van de VREG. Wel zou eens bekeken moeten worden of er duidelijkere voorrangregels omtrent de toegang tot het elektriciteitsnet moeten worden opgesteld.

Op uw eerste twee vragen heb ik al geantwoord dat een evaluatie en een aanpassing zich zouden opdringen. Het zijn dus goede vragen, mijnheer Gryffroy. Wat uw derde vraag betreft, kan ik enkel zeggen dat de studie onthaalcapaciteit voor decentrale productie, die de netbeheerders hebben uitgevoerd in samenwerking met Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO), heeft aangetoond dat het elektriciteitsnet meer dan voldoende capaciteit heeft om tegen een aanvaardbare kost de 2020-doelstellingen aan windparken aan te sluiten.

Het testen van slimme windmolens bevindt zich momenteel nog in de proeffase van het project Linkeroever van Eandis, maar vertoont veelbelovende resultaten en is de volgende fase van het 'slimme net'. Ik wacht echter de definitieve resultaten af om hierover uitspraken te doen, maar het zal u niet verbazen dat ik hiervan voorstander ben.

Zoals eerder aangegeven, bemiddelde de VREG reeds in twee dossiers tussen de DNB's en de ontwikkelaars. Meestal gaat het in geval van klachten om kleine projecten die op een behoorlijke afstand liggen van een transformatorstation waar de netbeheerder een cel moet opofferen die hij liever toegewezen zag aan een groter project uit het Windplan.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, dank u wel. Het is een zeer duidelijk antwoord. Het is iets dat niet enkel leeft bij de DNB's maar ook bij de projectontwikkelaars die soms iets willen doen en dan plots worden geconfronteerd met de rode zones zoals men die noemt. Dan zegt men al smalend tegen mij dat u het

Windplan wilt versterken en hoe dat combineerbaar is met het feit dat men soms moeilijk toegang krijgt tot het net. 808 megawatt is niet niks. Dat is zelfs veel als u zegt dat enkel voor het Stevinproject 60 megawatt niet geïnstalleerd is. Ik schrik toch wel van deze cijfers.

U zegt dat er momenteel geen vergoeding is voor modulatie. Een van de pijnpunten is dat men alleen maar via demand-side management akkoorden kan maken met Elia waardoor men voor reservecapaciteit een vergoeding kan krijgen. Maar het probleem is uiteraard dat momenteel windturbines een ondersteuning krijgen gedurende x-aantal jaar aan een bepaald bedrag per megawattuur. In het regeerakkoord is afgesproken dat we niet alleen gaan kijken naar het aantal jaar maar naar hoeveel een windturbineproject normaal gezien bijvoorbeeld gedurende vijftien jaar zou moeten kunnen produceren aan megawattuur.

Men moet de vergoeding op basis daarvan vastleggen. Men kan dan spelen met de periode die dan een of twee jaar korter of langer kan zijn, waardoor de projectontwikkelaar wel zeker is van een bepaalde return. Daardoor zouden misschien windprojecten kunnen worden opgestart in minder windrijke gebieden. Ook omgekeerd: wat Eandis doet op Linkeroever, zou dan minder een probleem zijn omdat men toch zeker is dat enerzijds de flexibele toegang ervoor zorgt dat er meer investeringen boven 56.000 euro zijn en de kost voor de projectontwikkelaar lager is, en anderzijds dat als hij de molen moet stilleggen omdat er geen wind is, de productie eventueel kan opschuiven naar enkele dagen of weken later.

Minister, wanneer zult u ook werk maken van dit onderdeel dat in het regeerakkoord staat?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Voor alle duidelijkheid: men signaleert mij dat ik slecht heb gearticuleerd. Het gaat over 38,8 megawatt en niet over 800,8.

Mijnheer Gryffroy, ik zal proberen het regeerakkoord zo nauwgezet en zo volledig mogelijk uit te voeren. U weet dat we bezig zijn met een Windplan, dat voor het einde van het jaar klaar moet zijn. Alle drempels die verhinderen om de projecten sneller te laten gaan, moeten we wegwerken. Ik zal daarmee rekening houden bij het opstellen van het nieuwe Windplan, dat we aan het parlement zullen voorleggen, zoals ook is gebeurd met het Zonneplan.

Andries Gryffroy (N-VA): We wachten het geheel van maatregelen af. De flexibele toegang is een goede zaak omdat het niet enkel een probleem van congestie kan oplossen maar ook andere problemen zoals slagschaduw of lawaaihinder tijdens bepaalde uren of in de nacht. Als we dit combineren met wat in het regeerakkoord staat, moeten we ervoor zorgen dat de mensen die flexibele toegang moeten moduleren, hun rendement niet zien smelten als sneeuw voor de zon.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de slimme meters – 153 (2016-2017)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Voorzitter, minister, collega's, slimme meters zijn in deze commissie al vaak aan bod geweest. Er is al vaak gevraagd naar de timing. De laatste keer is gezegd

dat in het najaar van 2016 het rapport voor de verdere beslissingen klaar zou zijn, over hoe de uitrol zou kunnen gebeuren. Er moest hiervoor een studie gebeuren door het Vlaams Energieagentschap (VEA).

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, het is najaar. Wat is de stand van zaken rond de slimme meters? Wat is het plan van aanpak en de timing voor de invulling van de concrete modaliteiten en de effectieve uitrol? Welk regelgevend kader dient te worden uitgewerkt en aangepast?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Collega's, voor de zomer leverde Energyville voor het Vlaams Energieagentschap een studie op die mogelijke scenario's onderzoekt voor de uitrol van slimme meters in Vlaanderen. Er werd nagegaan wat de optimale verdeling van functionaliteit over de verschillende elementen van het meetsysteem is en welke technische, economische en organisatorische impact dit heeft op de slimme meter en uitrol van slimme meters in Vlaanderen.

Er is een conceptnota uitgewerkt die de grote lijnen en principes zal bevatten voor de uitrol van slimme meters. Op korte termijn zal het politieke overleg starten.

De uitrol van slimme meters met functionaliteiten, datastromen en marktrollen zoals hierboven beschreven, vraagt aanpassingen in minstens het Energiedecreet, het Energiebesluit, de Technische Reglementen en de bijhorende aansluitingsreglementen.

Ik heb een les geleerd voor de zomer: ik heb hierover ooit één keer een verklaring afgelegd in Het Belang van Limburg en onmiddellijk begonnen de persberichten te rollen. Omwille van het belang van dit onderwerp, zal ik het politieke overleg alle kansen geven, dus u zult begrijpen dat ik hier geen verdere toelichting zal geven. Maar zodra de conceptnota is goedgekeurd, zal ik die hier toelichten en kunnen we er in deze commissie een debat over houden.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, de vraag was opgesteld vooraleer de conceptnota op tafel lag. De vraag kon vorige week door tijdsgebrek niet worden behandeld. Ik begrijp dat u eerst binnen de meerderheid een akkoord wilt hebben over deze conceptnota.

Ik heb geen aanvullende vraag. Het is voor ons dringend dat er klaarheid en duidelijkheid komt, ook wat de timing betreft. We zullen uiteraard worden bestookt door alle mogelijke organisaties die voor en tegen zijn. U zult ook wel de mail hebben gekregen van 'Beperk de straling'. Die mail is zelfs gestuurd naar minister Marghem. Wat zij daarmee te maken heeft, begrijp ik niet. Persoonlijk vind ik dat we niet moeten antwoorden, zeker niet zolang de conceptnota nog niet is goedgekeurd door de meerderheid.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Collega's, slimme meters zijn een belangrijk thema en er zijn al heel wat vragen over gesteld. Omdat veel groepen hier hun vragen rond hebben en er een eigen mening over hebben, zou ik willen voorstellen om, als de conceptnota er is, een aantal hoorzittingen te organiseren. Ik vind het veel beter om deze mensen vooraf te horen dan om achteraf te moeten bijsturen omdat we een aantal zaken over het hoofd hebben gezien. Dat wil niet zeggen dat ik automatisch meega in alle kritiek, want vaak zijn de meningen tegenstrijdig. Ik vind het wel verstandig om dit efficiënt aan te pakken.

Minister, bent u ook die mening toegedaan?

De voorzitter: De heer Beenders heeft het woord.

Rob Beenders (sp.a): Collega's, wanneer het gaat over communicatie over de slimme meters, is het niet de eerste keer dat sp.a reageert.

De aankondigingen zijn eigenlijk al gebeurd door uw voorgangster die op een bepaald moment heel duidelijk de ambitie had om de uitrol van de slimme meters voor iedereen in gang te zetten nadat ze een bezoek had gebracht aan Italië. Het is op dat moment dat de vele vragen zijn gekomen. Wij herhalen consequent onze vraag om, als er een extra kost is, die niet in de factuur te steken.

U wilt het politieke spel spelen en overleg plegen en de conceptnota laten goedkeuren. Dat is de juiste weg.

Het draagvlak voor slimme meters zal erg belangrijk zijn. Een duidelijke communicatie is cruciaal. Ik sluit aan bij de heer Danen: probeer voldoende tijd te besteden aan overleg met iedereen in het parlement. Leg de conceptnota als die af is op de tafel zodat we kunnen meehelpen aan het draagvlak. We zijn er niet tegen als het een vooruitgang betekent voor de burger. Probeer bij de uitrol van dit verhaal de oppositie niet te vergeten.

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Ik ben me er ten volle van bewust dat dit een zeer belangrijk debat is. Er zullen heel wat elementen bij komen kijken en de stakeholders zullen heel wat opmerkingen hebben. Ik ben ondertussen bijna een half jaar minister, en ik heb vastgesteld dat er in het belang van de burger best op een constructieve manier wordt nagedacht over een aantal dingen. Ik voorzie al in overleg met de stakeholders over de conceptnota. Dat is logisch in zo'n belangrijk verhaal. Er komt ook een stuurgroep die dit moet begeleiden. Ik ben me ervan bewust dat er allerlei effecten en neveneffecten aan te pas zullen komen. Ik beslis niet of er hoorzittingen in het parlement komen. Dat is aan u. Ik verzet me daar absoluut niet tegen. Ik vind het een goede zaak dat hier het maatschappelijk debat over de slimme meters wordt gevoerd. Het is niet de vraag of de slimme meters er komen: ze komen er. De vraag is alleen met welke functionaliteiten, parameters, database enzovoort.

Ik heb ondertussen overleg opgestart met de Privacycommissie. Ik beseft dat er duidelijkheid moet komen over het databeheer van de slimme meters. De heer Gryffroy heeft gisteren nog in de Senaat gezegd dat privacy niet ouderwets mag zijn en nieuwe evoluties niet mag tegenhouden. Ik deel zijn mening, maar dat neemt niet weg dat privacy een belangrijk element is in deze. Het is beter om vooraf duidelijke afspraken te maken met de Privacycommissie dan achteraf de boel te moeten rechtzetten. Ik heb daar ervaring mee als gewezen staatssecretaris voor de Privacy. Er moet goed worden overlegd en rekening worden gehouden met de Europese verordening die straks over heel Europa zal gelden.

De slimme meter komt er wel degelijk. Daar laat ik geen enkele twijfel over bestaan.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De slimme meter moet er inderdaad komen. We kunnen nog discussiëren over bepaalde functionaliteiten, want een slim netwerk van de toekomst kan niet met een starre statische meter. Er is een link tussen de twee. Ik ben er ook voorstander van om hier hoorzittingen te organiseren met de belangrijkste stakeholders. Dat moet geen weken in beslag nemen. Het is

belangrijk om de verschillende visies te horen. Het is uiteindelijk wel het primaat van de politiek om de eindbeslissing te nemen.

– *Tinne Rombouts treedt als voorzitter op.*

Ik wil me nogmaals verontschuldigen voor het stellen van deze vraag. Deze dateert van twee weken geleden en toen was de conceptnota er nog niet. Ongeduldig als ik ben, vond ik dat de vraag nog eens gesteld mocht worden.

De voorzitter: We zullen het plannen van eventuele hoorzittingen bespreken tijdens de regeling van de werkzaamheden.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het standpunt van de Federatie van de Belgische Elektriciteits- en Gasbedrijven (FEBEG) en de Vlaamse Windenergie Associatie (VWEA) over het steunsysteem voor windenergie – 154 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, de Federatie van de Belgische Elektriciteits- en Gasbedrijven (FEBEG) en de Vlaamse Windenergie Associatie (VWEA) reageerden in juli 2016 op de plannen van de Vlaamse Regering inzake windenergie en het steunsysteem voor windenergie. Ze gaan ermee akkoord dat de Vlaamse Regering maximaal wil inzetten op windenergie. Men formuleert wel een aantal knelpunten en bedenkingen over het concept van tendering dat eventueel zou worden toegepast in het kader van de Fast Lane voor windenergie.

Ze hebben een seminarie georganiseerd en gekeken naar buitenlandse toepassingen en hebben een aantal knelpunten geformuleerd. Ik haal enkele belangrijke conclusies aan. Er bestaan vandaag nog steeds tal van drempels die de ontwikkeling van windenergieprojecten belemmeren. De aandacht moet daarom gaan naar de te lange procedures, de administratieve rompslomp, de onnodige luchtvaarthinder enzovoort. Het invoeren van de Omgevingsvergunning betekent alvast een belangrijke doorbraak. Ze vragen dus eigenlijk om niet te werken op de ondersteuning, maar op de procedure. Het invoeren van een nieuw ondersteuningsmechanisme vergt volgens hen te veel tijd en zal verhinderen dat de huidige doelstellingen worden gehaald. De doorlooptijd van een project zal worden verlengd, en de ervaring leert dat het niet vanzelfsprekend is dat projecten ook effectief worden gerealiseerd. Door de tendering zullen volgens hen ook de risico's toenemen voor de ontwikkelaars waardoor de projectkosten en de risicopremies zullen stijgen. In het huidige ondersteuningsniveau zijn voldoende elementen ingebouwd zodat de steun afgestemd is op de gemiddelde steunnoden. Het systeem van de tendering zal niet zorgen voor een drastische daling van de steunhoogte, zeggen ze. Een onaangepast tendersysteem kan ongewenste effecten hebben als het onvoldoende is toegespitst op de specifieke marktcontext.

Ik wil daar nog iets aan toevoegen. In Nederland doet men een tendering, inclusief de elektriciteitsprijs, van 78 euro per megawattuur. Voor de Belgische kust werkt men offshore aan een ondersteuningsmechanisme van meer dan 130 euro per megawattuur, exclusief de elektriciteitsprijs. Dat is moeilijk uit te leggen aan de burger. Ik heb ondertussen studies van 3E gezien die het verschil proberen aan te duiden tussen wat gebeurt in België en Nederland, maar ze geven wel toe dat er nog altijd een verschil op zit van 25 procent. Dat betekent

dat de ondersteuning bij ons 35 euro lager zou kunnen zijn, mocht de tendering gebeuren zoals in Nederland. Dat is niet niets.

Ik heb dan ook wat vragen bij de opmerkingen van de VWEA. Op 8 november is daarover trouwens een debat bij KBC waar ik duidelijk mijn visie zal geven.

Minister, wat is uw standpunt over de analyse en de bekommernissen van FEBEG en VWEA? Hoe zal het systeem van tendering voor windmolenprojecten in Vlaanderen worden uitgerold? Komt het systeem van tendering in de plaats van het huidige steunmechanisme? Op welke manier zal rekening worden gehouden met de vaststellingen en de analyse in het buitenland? Wat is de vooropgestelde timing? Om oversubsidiëring van windturbineprojecten te vermijden, zou men niet enkel mogen werken met een ondersteuningsduur, maar ook met een maximaal ondersteuningsvolume. Wanneer wordt dit zinnetje uit het regeerakkoord toegepast?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Mijnheer Gryffroy, mijn administratie, mijn kabinet en ikzelf hebben met interesse de door u vermelde studiedag over tendering gevolgd. Ook bij de voorstelling van het Energieplan heb ik dit niet uitgesloten, ik heb wel gezegd dat we dit moeten bekijken. Op die studiedag zijn een aantal terechte bezorgdheden geuit.

Intussen hebben wij, rekening houdend met de voorbeelden uit de buurlanden, deze bezorgdheden onderzocht en de mogelijke oplossingen bekeken. De conclusie is dat bij de uitwerking van een tenderingsysteem waar ik niet tegen ben, rekening moet worden gehouden met lokale marktomstandigheden en met lokale regelgeving. Het betreft dan zowel de steunmechanismen als de regelgeving inzake vergunningen. Voorbeelden uit het buitenland kunnen dan ook niet zomaar worden doorgetrokken naar de Vlaamse hedendaagse context. Aangezien er op korte termijn realisaties moeten zijn, is het niet eenvoudig om nu plots het steunmechanisme te wijzigen.

Er is bijvoorbeeld een reëel risico dat de termijnen voor het bekomen van vergunningen, de bouwtermijn opgenomen in de vergunning, de termijn voor deelname aan tendering en de aanvraagprocedure voor de steun met elkaar zullen interfereren en op die manier kunnen leiden tot het vastlopen van procedures of tot een onaanvaardbare vertraging bij het realiseren van de doelstellingen tijdens de volgende maanden. Als wij resultaten willen neerzetten tegen 2020 wat betreft windmolens, dan moeten we nu heel duidelijk vooruitgaan. Vandaar dat ik over een aantal weken het Windplan zal voorstellen in de commissie.

Door tendering zullen volgens de FEBEG en de VWEA de risico's toenemen voor de ontwikkelaars waardoor de projectkosten en de risicopremies zullen stijgen.

De vraag of tendering tot meer concurrentie, lagere projectkosten en een lagere steun zou leiden dan het huidige systeem, is niet eenvoudig te beantwoorden, ook gegeven de beperkte Vlaamse markt en het beperkt aantal spelers van voldoende grootte om optimaal in een tenderingsysteem te kunnen meedingen voor steun.

Ik wil de verdere bespreking daarover meer in detail opstarten, maar ik moet de studie nog verder bestuderen. Met de lessen die we daaruit trekken kan dan rekening worden gehouden voor andere projecttypes binnen de specifieke Vlaamse context.

U vermeldt daarnaast ook de toekenning van steun voor een vast steunvolume voor een bepaald project. De toekenning voor een vast steunvolume leidt inderdaad tot een betere voorspelbaarheid van het steunbudget per project. Op

zich is de totale steun echter ook nauwkeurig te ramen voor een groter aantal projecten omdat het gemiddeld aantal vollasturen niet zo sterk schommelt. De voorspelbaarheid van de steun wordt veel sterker beïnvloed door het feit dat de steunbehoefte afhangt van toekomstige evoluties van de elektriciteitsprijzen.

Het is wel zo dat een vast steunvolume minder stimulans geeft om gedurende de voorziene steunperiode maximaal te draaien. Dat is enerzijds goed omdat we op sommige momenten van overproductie niet willen dat er maximaal wordt geproduceerd, maar anderzijds willen we dat de installaties die we subsidiëren, maximaal worden ingezet om zo kostenefficiënt mogelijk te voldoen aan de doelstellingen. Daarbij is het effect op een windturbine niet hetzelfde als op een biomassa-installatie. Een biomassa-installatie zal na het bereiken van haar steunvolume wellicht stilgelegd worden. Het komt er dus op aan om daar een goed evenwicht in te zoeken.

Wat het vermijden van negatieve prijzen betreft, levert navraag bij de VREG op dat er tot nu toe één dag is geweest, namelijk 16 juni 2013, met meer dan zes uur negatieve Belpex-prijs. Ik kan wel garanderen dat wij conform de Europese staatssteunrichtsnoeren bij elk nieuw ontwerp van steunregeling maatregelen zullen uitwerken om te garanderen dat producenten geen prikkel krijgen om elektriciteit te produceren tegen negatieve prijzen.

Tot slot wil ik nog verduidelijken dat de Europese staatssteunrichtsnoeren die steunbeperking bij negatieve prijzen en tendering vermelden, niet van toepassing zijn op lopende mechanismen van exploitatiesteun. Daarnaast wordt volgens de richtsnoeren een certificatenmechanisme ook aanvaard als valabel ondersteuningssysteem naast het tenderingsmechanisme.

In elk geval vereist een drastische wijziging van het certificatenstelsel een wijziging van het Energiedecreet en een aanmeldingsprocedure bij de Europese Commissie. Gezien de hoogdringendheid van het plaatsen van extra molens in Vlaanderen zal dit niet op korte termijn kunnen worden geregeld.

Ik heb principieel geen probleem met tendering, maar we moeten er wel voor zorgen dat we de zaken niet stilleggen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, de prijzen van offshore op zee en tendering liggen momenteel lager dan die van onze windmolens onshore. U zegt dat de omstandigheden en de regelgeving niet kunnen worden vergeleken, en dat klopt. Nederland, Denemarken en Frankrijk zijn op dat vlak anders dan Vlaanderen. Tendering zoals gebeurt in Spanje voor bepaalde centrales – het gaat er dan om wie de beste prijs biedt om een bepaalde installatie te bouwen – vind ik wel nog altijd een goed concept omdat de concurrentie daar kan spelen. Wanneer de regelgeving dan eventueel moet worden aangepast, kan het toch nuttig zijn om daarover na te denken en te brainstormen.

In Denemarken moeten de gemeenten een plan opmaken met geschikte sites voor onshore windenergieprojecten. Het aanduiden van die sites gaat gepaard met een uitgebreid openbaar onderzoek en met adviezen van de relevante instanties. Op die manier is zelfs de milieuvergunning verzekerd voor de projectontwikkelaar. Er worden dan wel geen quota opgelegd maar men ziet wel een heel positief resultaat. En door het feit dat die milieuvergunning verzekerd is voor de projectontwikkelaar, is tendering veel gemakkelijker omdat een heel stuk risico is weggenomen. Dat concept heeft men ook toegepast voor Borssele in Nederland. In Frankrijk heeft men een gelijkaardig systeem. De milieuvergunning is daar niet gegarandeerd, maar men krijgt pas feed-intarieven wanneer de windmolens op een bepaalde door de gemeente aangeduide zone worden ingeplant.

Er zijn dus wel degelijk verschillen in de regelgeving tussen de buurlanden en Vlaanderen. We moeten ons dan misschien ook de vraag stellen of onze regelgeving wel goed is en niet eventueel kan worden aangepast.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Aangezien ik op 8 november ook in dat panel zal zitten, zal ik daar ook iets over zeggen. Ik kan me wel vinden in een aantal bedenkingen van de heer Gryffroy wanneer het gaat over de aanpassing van de regelgeving maar dan gaat het niet in eerste instantie over de regelgeving inzake financiering maar wel over de regelgeving inzake ruimtelijke ordening, planning van windmolens en andere hernieuwbare energiecapaciteit. Ik ben zeer vragende partij voor een breed debat daarover, want Vlaanderen kan daarover nog heel wat leren. Ik hoop dat we van de minister de nodige steun krijgen om zijn collega's van Ruimtelijke Ordening en Milieu daarin mee te krijgen. Ik wil er echter voor waarschuwen om geen verregaande conclusies te trekken aan de hand van het zeer spectaculaire resultaat van één tender. Uw bedrag van 78 euro is eenmaal voorgekomen en is het resultaat van één tender. Er zijn in de recente periode ook in Nederland en elders tenders geweest waar de prijzen een stuk hoger lagen. Ik hoop dat er een evolutie komt van een trend naar een systematisch lager ondersteuningsniveau, en dan zullen we daar in Vlaanderen ongetwijfeld ook onze conclusies uit kunnen trekken. Dit is de kanttekening die ik hierbij wil maken: dit is tot nu toe één keer voorgevallen, laat ons hopen dat het een trend is, maar duidelijk is dat nog niet.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Investeringszekerheid heeft minstens evenveel te maken met een aantal wettelijke contouren als met de financiën. Ik volg de heer Tobback daarin.

Wat het geval van Borssele betreft, dat klopt inderdaad. We waren een week geleden met een paar collega's in Kopenhagen en daar werd dat voorgesteld als een van de belangrijke projecten die aantonen hoe goedkoop windenergie wel kan zijn. Als ik dan echter spreek met andere grote jongens van de sector, dan blijken zij niet goed te begrijpen hoe die prijs kan worden gehaald. Nu weet ik wel dat iedereen allicht met een eigen agenda spreekt, maar we mogen toch niet automatisch uitgaan van één voorbeeld. Misschien waren er immers andere belangen, moest dat zeker worden binnengehaald en had men bepaalde strategieën om die prijs tot op dat niveau te doen zakken. Ik denk dat het Dong was die dat heeft gerealiseerd.

U zegt over een paar weken met een Windplan te zullen komen. Ik ben vol verwachting, maar ik vraag me dan wel af in hoeverre de wettelijke contouren die nodig zijn om windenergie in Vlaanderen te versnellen, dan zijn gedekt. Zal er veel veranderd zijn of zijn er plannen om dingen te willen veranderen? Zoals ik al zei, investeren heeft zeker evenveel te maken met wettelijke contouren als met financiën. Als ter zake nog heel veel open wordt gelaten, dan zal dat allicht niet bijdragen tot meer investeringszekerheid, integendeel. Het is ook zo dat het laaghangend fruit op het vlak van windenergie voor een groot stuk al is geplukt in Vlaanderen. Men moet dus zeker een aantal motiverende factoren opnemen in dat Windplan, om ervoor te zorgen dat ook op 'minder geschikte' plekken windenergie-installaties kunnen worden geplaatst. Daarmee wil ik niet zeggen dat we meer windenergie-installaties ten koste van alles moeten plaatsen, maar we moeten wel zeker luisteren naar wat de sector belangrijk vindt en proberen daar een gepast antwoord op te geven.

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Absoluut. Ik vind dit een zeer interessante discussie. Mijnheer Danen, dat draagvlak moet absoluut uitgebreider worden. Ik denk dat er toch wat meer wil moet zijn bij alle stakeholders, bij bedrijven, maar ook bij lokale overheden, om toch werk te maken van deze doelstellingen. Dikwijls ontbreekt ook de moed om er op een bepaald moment voor te gaan. Uit studies blijkt – uit het blote hoofd, want ik heb de cijfers nu niet bij me – dat 75 procent geen enkel probleem heeft met windmolens. Die behoren nu eenmaal tot ons landschap. Ik heb de minister-president al een paar keer horen vermelden in zijn speeches dat windmolens nu eenmaal een onderdeel zijn van het landschap in Vlaanderen. Wie daar niet mee kan leven, die heeft volgens mij zelf een probleem. Als we doelstellingen moeten halen, dan moeten we daar natuurlijk op een bepaald moment allemaal samen voor gaan. Dat is volgens mij hetgeen waaraan we het eerst moeten werken.

Mijnheer Gryffroy, men kan wel vergelijken met offshore, maar dat ken ik toevallig ook goed, want ik was vroeger staatssecretaris voor de Noordzee. Het grote verschil is natuurlijk dat de modaliteiten anders zijn. Dat zijn veel grotere projecten: het gaat altijd over tientallen windmolens tegelijk. Ook zijn alle concessies al toegewezen in het verleden. De vergunningen zijn ook allemaal verstrekt. Dat zijn dus totaal andere omstandigheden dan onshore. Ik herhaal nogmaals dat ik hier niet tegen ben: er zouden in de toekomst nieuwe systemen kunnen worden opgebouwd waarbij tendering kan leiden tot lagere ondersteuningskosten voor windmolens. Als je echter vergelijkt met andere landen, dan moet je een en ander ook eerlijk toegeven. Men gaat ervan uit dat een lokale overheid zelf een aantal dingen moet doen, moet zoeken, moet bepalen, op voorhand al enige zekerheid moet geven over de vergunningen. Dat is een deel van de kostprijs die vandaag bij de windmolen-bouwers zit. Dat gaat dan onder meer over ontwikkelingskosten, aanvraagkosten, het project op zich uitwerken en bestuderen en alles zelf regelen. Dat verschuif je dan naar de overheden, die dat dan allemaal moeten voorbereiden. Ik heb met het Vlaams Energie-agentschap (VEA) niet de beschikbare middelen om daar iedereen voor in te zetten om dat allemaal te gaan ontwikkelen. Ik zeg niet dat het niet kan, maar we moeten ook eerlijk zijn: bij modellen uit andere landen zijn er dikwijls een aantal dingen gedaan die niet meer ten laste komen van de projectontwikkelaars.

Op dit moment is collega Schauvliege ter zake met Ruimte Vlaanderen een aantal stappen aan het zetten. Dit moet ook in de komende weken en maanden zijn beslag krijgen in de regering en hier in dit parlement, met een witboek.

Wat dat betreft, heb ik sowieso al het punt gemaakt, en ik denk dat iedereen me daarin zal volgen, dat we alle hindernissen en alle problemen voor het plaatsen van windmolens en mogelijke locaties moeten wegwerken, ook op ruimtelijk vlak, maar ook op andere vlakken. Ik heb persoonlijk al een aantal initiatieven genomen. Zoals ik hier al heb vermeld, heb ik al contact opgenomen met minister van Defensie Vandepuut om hem te vragen ook inspanningen te leveren om installaties voor hernieuwbare energie te plaatsen op de militaire domeinen. We hebben in ons programmadecreet een artikel dat ervoor zorgt dat dat wordt gefaciliteerd. Anders krijg je een situatie waarin militaire domeinen onroerende voorheffing moeten betalen aan Vlaanderen. Aangezien ik minister van Financiën ben, heb ik daar meteen een mouw aan gepast.

Ik heb ook al een onderhoud gehad met collega Bellot van de NMBS. U weet dat ik op dit moment bezig ben met een project van zonnepanelen op spoorbermen.

Het gaat echter ook over Belgocontrol en het Directoraat-generaal Luchtvaart. We hebben immers regelmatig problemen met het goedkeuren van projecten wegens negatieve adviezen van Luchtvaart. We zijn een kleine regio. Niet alleen is die regio druk bebouwd, we hebben ook ongelooflijk veel luchtverkeer. Dat speelt allemaal mee.

Ik denk dus dat we moeten werken aan het wegwerken van de drempels, van de weerstand, en in het Windplan zal ik proberen daar zo veel mogelijk aan toe te komen. We moeten echter ook een veel ruimer draagvlak voor windenergie creëren, zeker op korte termijn. Ik krijg heel wat brieven met argumentatie waarover ik me soms afvraag hoe het mogelijk is. Iedereen is ervoor, maar als het in de onmiddellijke omgeving van hun woning komt, dan beginnen er opeens bezwaren te rijzen bij een aantal individuen, die dan een hele lokale gemeenschap meetrekken, zodat onze lokale bestuurders dan in een patstelling zitten. Dit moet via de provincies gaan. Ik heb al zeer goede contacten gehad met alle provinciegouverneurs van Vlaanderen. Zij willen mee de kar trekken en inspanningen leveren. We moeten dat inderdaad in een goede samenwerking met Ruimte Vlaanderen doen. Dat is toch een heel belangrijk element daarin.

Mijnheer Gryffroy, heel concreet wat deze vraag betreft, ik ben absoluut heel geïnteresseerd. Ik ben er zelfs à la limite enigszins een voorstander van om naar nieuwe systemen te gaan, maar op korte termijn zullen we dat waarschijnlijk niet kunnen doen, gezien de diverse omstandigheden die in Vlaanderen een rol spelen en in andere regio's een minder grote rol.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik ga akkoord met dat laatste. Op korte termijn is dat inderdaad bijna onmogelijk. Voor deze keer ben ik dus wat geduldiger. We moeten na 2020 uiteraard nog hogere percentages qua hernieuwbare energie halen. We hebben ook ons streefdoel voor 2030. We komen dus niet toe met datgene waarmee we nu bezig zijn. Alles wat we kunnen leren van het buitenland, is dus meegenomen. Dat zal inderdaad repercussies hebben, maar ik denk dat we moeten proberen een aantal positieve elementen in een alomvattende studie te vatten, om te zien of dit niet op een goedkopere en betere manier kan. Ik bedoel goedkoper voor verbruiker en op een betere manier voor de projectontwikkelaar. Die moet er nog altijd iets aan verdienen. Anders doet hij het niet. Dat zijn geen OCMW-instellingen. Ik sta dus open voor verder debat daaromtrent.

Collega Danen, u had het over het ook voor minder interessante gebieden bekijken van windenergieprojecten. Vandaar ook onze vraag om niet meer enkel met een ondersteuningsduur te werken, maar ook met een maximaal ondersteuningsvolume. Het is ook net daarom dat ik daar altijd op aandring.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de regelluwe zones – 155 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik denk dat het al twaalf à achttien maanden geleden is dat de uitbouw van de regelluwe zones werd aangekaart. Ik heb in mijn conceptnota over batterijtechnologie, maar ook over zonnedelen, ook gevraagd te werken met een aantal regelluwe zones. In die afgebakende zones kan men immers ongehinderd experimenteren met innovatieve technieken en technologieën. Uw voorganger, minister Turtelboom, heeft dat ook aangekaart toen ze in Abu Dhabi was voor een congres van het International Renewable Energy Agency (IRENA). Daar was toen immers ook een specifieke zone die regelluw was.

Daarin kun je een aantal testen doen en ook zien hoe we eventueel besluitvorming of regelgeving gaan aanpassen, ook ten aanzien van tarieven enzovoort. In deze reële omgeving kun je ook heel snel een aantal beslissingen nemen, om dan later te gaan veralgemenen. Bij de opening van EnergyVille, waar u ook aanwezig was, gaf u aan dat de Vlaamse Regering binnenkort zal beslissen over de regelluwe zone in het Thor Park. Door een aanpassing te doen van een bepaalde wetgeving zou EnergyVille vrij kunnen werken aan de energietransitie, nieuwe tariefstructuren en het energiesysteem van de toekomst.

Minister, op welke manier zal het worden uitgewerkt en welke concrete voorwaarden en beperkingen zullen worden opgelegd? Komen nog andere locaties dan Thor Park in aanmerking om tot een regelluwe zone te worden omgevormd? Kunnen bijvoorbeeld ook fabrikanten van technologie gelieerd met de energietransitie een aanvraag doen om een regelluwe zone te worden? Welke timing stelt u voorop?

Minister Bart Tommelein: Dank u wel, mijnheer Gryffroy, voor uw vraag. Het huidig generieke regelgevend kader is inderdaad niet afgestemd om dergelijke proeftuinen toe te laten. Daarom zal ik aan mijn collega's van de Vlaamse Regering een ontwerp van decreet voorleggen, waardoor binnen het beleidsveld Energie een afwijking van de algemene regels uit het Energiedecreet en de uitvoeringsbesluiten mogelijk wordt.

Er is dus eerst nood aan een decretaal kader waarbinnen moet worden geopeerd. Bijkomend zullen ook nieuwe uitvoeringsbepalingen in het Energiebesluit moeten worden geïntroduceerd om dit decretaal kader te operationaliseren. Pas daarna wordt de daadwerkelijke uitrol van individuele regelluwe zones mogelijk.

De verdere concrete voorwaarden zullen afhankelijk zijn van elk proefproject. Het gewestelijke energierecht heeft op zich een dermate brede en variabele toepassing dat een 'one size fits all'-benadering de doelstelling van een dergelijke zone zal bemoeilijken. Het wordt dus een bottom-upbenadering. Thema's waarover regelluwe zones kunnen handelen, betreffen zodoende bijvoorbeeld elementen van netbeheer, ondersteuning van hernieuwbare energie zoals proefprojecten voor tendering, het gebruik van innovatieve technieken binnen de energieprestatie-regelgeving enzovoort.

Wel zal het mijns inziens steeds over een geografisch gebied moeten gaan en zal de regelluwe zone een tijdelijk karakter moeten hebben. Het kan voorts evenmin de bedoeling zijn dat het niveau van sociale bescherming binnen een dergelijke proeftuin wordt verlaagd.

Let wel, men zal ook nog steeds de van toepassing zijnde Europese richtlijnen in een regelluwe zone moeten toepassen. Het communautair acquis kan uiteraard niet worden uitgeschakeld, ook niet in een proeftuin, en dit omdat de Europese regelgeving niet in een dergelijke uitzonderingsmogelijkheid voorziet. Het experimenteren met daaraan strijdige bepalingen is dan ook niet verdragsconform.

Tot slot zal ook rekening moeten worden gehouden met een aantal grondwettelijke beginselen. De afwijking van het generieke regelgevende kader zal dan ook tijdelijk en proportioneel tot het nagestreefde doel moeten zijn.

Heel het beleidskader voor regelluwe zones binnen het beleidsveld Energie zal de volgende maanden in de schoot van de Vlaamse Regering worden besproken. U ziet dat ik de komende weken en maanden nog heel veel werk heb.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik wil niet doemdenken, maar concreet betekent dit dat een ontwerp van decreet advies moet krijgen, het keert dan terug naar de

regering, gaat dan terug naar de commissie en de plenaire vergadering. Dan zijn we een jaar verder, eind 2017. Ik zie uw raadgever ja knikken.

Minister Bart Tommelein: Jongens, kan dat niet een beetje rapper? Ik zal het zo snel mogelijk doen. Eerder kon ik er niet aan beginnen, want ik zit hier nog niet zo lang.

Andries Gryffroy (N-VA): Het is al in de conceptnota's batterijtechnologie en zonnedelen gevraagd om de proeftuinen voor regelluwe zones een decretaal kader te geven.

Eenzijds heeft een minister beloofd om daar al vroeger mee te werken. Anderzijds moeten we nuchter zijn, minister: het zal eind 2017 zijn. Dat is aan de late kant. Als u iets kunt forceren, graag.

Minister, u had het over grondwettelijke beginselen. Moet er op federaal niveau dan nog iets gebeuren, of kunt u dat volledig uitsluiten? Als er iets moet gebeuren, kunnen we misschien nu al beter ingrijpen bij de federale ministers die bevoegd zijn.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): De mensen van EnergyVille zijn al lang vragende partij voor een regelluwe zone rond hun domein. Ik wil ook aanmanen tot bekwame spoed zonder te overhaasten, want een aantal projecten zitten in de pijplijn en men wil die uitrollen. Hen dan nog eens een jaar of meer laten wachten, zou geen goed idee zijn.

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Ik denk niet dat er federaal onderhandeld moet worden. We moeten gewoon rekening houden met de Grondwet. Het zal aan mij niet liggen, en ook niet aan jullie, collega's, om het sneller te laten gaan, maar ik ben nu eenmaal afhankelijk van een aantal externe adviezen, onder andere van de Raad van State, die moeten binnenkomen. Mijn engagement hebt u dat ik er niet mee zal treuzelen. Ik moet rekening houden met de novemberperiode, waar we twee keer geen vergadering van de regering hebben, wegens de herfstvakantie en wegens 11 november. Ik zal het aan de regering voorleggen op 18 november. Dan kunnen we zo snel mogelijk doorgaan. Maar ik kan de Raad van State niet forceren, dat weet u, mijnheer Gryffroy.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): We hebben allemaal goed gehoord dat u het op 18 november naar de regering brengt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Valerie Taeldeman aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de klantendiensten van energieleveranciers – 252 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Valerie Taeldeman (CD&V): Minister, collega's, er beweegt heel wat op de energiemarkt waardoor het voor particulieren soms niet allemaal meer duidelijk is en ze door het bos de bomen niet meer zien. Er worden vragen gesteld over

tarifiering, het overschakelen van de ene energieleverancier naar de andere enzovoort. De verschillende energieleveranciers hebben wel klantendiensten die de klanten zouden moeten voorzien van correcte informatie.

Eind augustus maakte Test-Aankoop de resultaten bekend van een studie die zij deden bij 10 leveranciers. De consumentenorganisatie legde hun 13 eenvoudige vragen voor, via e-mail, telefonisch en via Facebook. 5 van de 6 e-mails en telefoons werden gedaan als potentiële klant, 1 als bestaande klant. Test-Aankoop kreeg 29 keer een foutief antwoord, 32 keer een onvolledig of deels correct antwoord en 12 keer geen antwoord. De conclusie die Test-Aankoop uit de studie trekt, is dat klanten in 56 procent van de gevallen waar er een vraag werd gesteld aan de energieleverancier, onvoldoende of zelfs foutieve informatie krijgen van de klantendienst.

Test-Aankoop kondigde aan de leveranciers die geen score van 3 op 5 haalden, aan te schrijven met de vraag hoe zij hun resultaten willen verbeteren.

Minister, wat is uw reactie op de resultaten van deze studie van Test-Aankoop?

Bent u op de hoogte van het schrijven van Test-Aankoop aan de energieleveranciers die niet goed scoorden in de studie inzake hun klantendiensten en hun reactie hierop?

Plant u concrete stappen om de dienstverlening van de klantendiensten van de energieleveranciers in de toekomst te verbeteren?

Ik diende begin dit jaar een schriftelijke vraag in bij uw voorgangster, mevrouw Turtelboom. Alle energieleveranciers bieden een servicecheck aan op hun website waarbij hun dienstverlening kan worden vergeleken. Uit haar antwoord bleek toen dat het gebruik van de servicecheck sterk gedaald was ten opzichte van vorige jaren, en dat er een rondvraag werd georganiseerd over de werking van de servicecheck, maar dat die onvoldoende respons kende om op basis daarvan aanpassingen door te voeren. Hebt u ondertussen concrete plannen met die servicecheck? Is er een mogelijkheid om in dit systeem naast een aantal factoren zoals de antwoordtermijn van e-mails en de kostprijs van herinneringsbrieven ook de correctheid van het beantwoorden van vragen van klanten op te nemen?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Collega's, voor een goede werking van de elektriciteits- en aardgasmarkt in Vlaanderen en het vertrouwen van de klanten in de energieleveranciers, is een goede dienstverlening in het algemeen en een correcte en klantvriendelijke werking van de klantendiensten in het bijzonder, zeer belangrijk. De resultaten van het beperkte onderzoek door Test-Aankoop zijn dan ook niet geruststellend. Toch wil ik ook verwijzen naar de zeer positieve scores over klantentevredenheid die uit de jaarlijkse enquêtes in opdracht van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) naar voren komen en naar het feit dat de energieleveranciers de afgelopen jaren duidelijk belangrijke inspanningen hebben geleverd, waardoor het aantal klachten dat ingediend wordt bij de VREG en bij de ombudsdienst zeer sterk teruggelopen is. Wij hebben inderdaad de info van Test-Aankoop ontvangen en hebben er kennis van genomen.

Er is niemand die betwijfelt dat de concurrentie op de energiemarkt bijzonder hoog is. Dit feit, in combinatie met acties die transparantie brengen, zoals het onderzoek van Test-Aankoop en de informatiekanaalen van de VREG zoals de servicecheck, maken dat de druk erg hoog is op de energieleveranciers om niet alleen scherpe prijzen, maar ook goede dienstverlening te bieden. Zodra klanten horen dat er meer problemen zijn bij een bepaalde onderneming, leidt dat ertoe dat de klantenportefeuille daaronder lijdt. De klanten leggen dus via de markt een grote druk op de bedrijven om klantvriendelijk te zijn.

De VREG was zich sterk bewust van het feit dat het aantal gebruikers van de servicecheck op de website van de regulator terugliep. Daarom liep van december 2015 tot februari 2016 een publieke consultatie over de toekomst van de servicecheck door de VREG. Na deze consultatie – die wel degelijk zinvol was om de mening van de belanghebbenden te peilen – werd een verslag opgemaakt waarin de VREG een stappenplan voor de toekomst schetst en dat op de website van de regulator beschikbaar is.

Uit de consultatie kwam duidelijk naar voren dat de klachtenindicator het belangrijkste element is in de servicecheck. De klachtenindicator is opgebouwd op basis van het aantal tweedelijnsklachten die door de ombudsdienst of de VREG werden ontvangen over een leverancier op één jaar tijd. Deze klachten worden vergelijkbaar gemaakt door ze af te zetten ten opzichte van het aantal klanten. Op basis van deze indicator krijgt de leverancier ten slotte een aantal VREG-logo's of -sterren toegekend.

Op het moment van de consultatie bevonden alle energieleveranciers behalve één, zich in de hoogste categorie, zijnde die met 5 sterren, minder dan 3 klachten per 5000 unieke huishoudelijke klanten. Bovendien was de evolutie nog steeds positief voor de meeste leveranciers, inclusief degene die nog geen 5 sterren haalde. Het zag er om die reden naar uit dat alle leveranciers op korte termijn in de hoogste categorie zouden belanden. Dit zou de vergelijkende waarde van de klachtenindicator wegnemen, terwijl er wel degelijk een objectief verschil bestaat tussen een score van 1 klacht per 5000 unieke huishoudelijke klanten en 2,99 klachten per 5000 unieke huishoudelijke klanten.

Ondertussen is de leverancier die voorheen lager scoorde, effectief in de hoogste categorie terechtgekomen. Bij de meeste leveranciers is er ondertussen een omgekeerde evolutie aan de gang. Twee leveranciers zijn daardoor in de categorie met 4 sterren terechtgekomen, terwijl enkele anderen daar in de toekomst ook in terecht dreigen te komen. Bovendien heeft bij de laatste update één relatief nieuwe leverancier ook een klachtenindicator gekregen met slechts 1 ster als resultaat. Het dient wel opgemerkt te worden dat deze evolutie niet over de hele markt geldt. Eén leverancier haalde bij de vorige twee updates de uitzonderlijke maximumscore op basis van nul klachten.

Enkele reacties van stakeholders wezen er echter op dat de kracht van de servicecheck blijft bestaan, zelfs indien er minder mensen gebruik maken van de tool. Verschillende leveranciers trachten immers zichzelf aan te prijzen met de 5 sterren, wat een sterke druk houdt op hun dienstverlening om in de hoogste categorie te blijven. Bovendien toont de realiteit op dit moment dat er automatisch opnieuw een differentiatie plaatsvindt.

De nood voor een aanpassing is dus enerzijds weggenomen. Anderzijds bleek duidelijk dat deze aanpassing door een aantal leveranciers en stakeholders als erg onrechtvaardig beschouwd zou worden, onder andere door elementen die van invloed zijn op de indicator zoals slapende klanten of specifieke doelgroepen. Ik onderschrijf dan ook de beslissing van de VREG om deze aanpassing niet te doen en de huidige schaal van de klachtenindicator te behouden.

De VREG werkt aan de servicecheck met een permanente focus op verbetering.

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Valerie Taeldeman (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. We zijn het er natuurlijk over eens dat de klanten op een zo goed mogelijke manier en op een zo correct mogelijke manier een antwoord moeten krijgen op diverse vragen. Het onderzoek van Test-Aankoop mag dan misschien wel beperkt geweest zijn, toch zijn de resultaten niet direct geruststellend.

U hebt een hele uitleg gegeven over de servicecheck en het feit dat die ook zal blijven bestaan. Ook de Vlaamse ombudsman heeft dat hier al eens gezegd. Minister, mijn vraag ging erover dat die servicecheck zich enkel en alleen baseert op kwantitatieve gegevens. Men kijkt naar het aantal klachten en naar de manier waarop die klachten worden afgehandeld. Dat is een heel kwantitatieve meting. Als de energieleveranciers zich in de toekomst nog verder willen onderscheiden, dan zouden in de servicecheck ook kwalitatieve gegevens moeten worden ingebracht. Minister, ik zou dus willen vragen om niet enkel rekening te houden met een overzicht van de klachten, maar ook meer te kijken naar de inhoud van het antwoord en ook kwalitatieve gegevens in te brengen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Er is al een V-test en de servicecheck heeft twee afzonderlijke delen op de VREG-website. Als je de indicator voor groene energie wilt kennen, moet je een omweg nemen om te weten hoeveel groene energie een bepaalde leverancier aanlevert. Waarom kan men de drie onderdelen niet integreren zodat men makkelijk vanuit de V-test naar de servicecheck kan?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Ik zal uw bekommernissen overmaken aan de VREG. Als dat decreet van daarnet wat sneller zou worden goedgekeurd, dan kunnen jullie in de toekomst jullie bekommernissen zelf overmaken aan de VREG, want dan is hij afhankelijk van of een onderdeel van het parlement.

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Valerie Taeldeman (CD&V): Ik stel voor dat we, zodra het decreet wordt goedgekeurd, die bekommernis zeker zullen overmaken aan de VREG, die dan zal worden aangestuurd door het parlement.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de energieconsulenten – 267 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, eind september hebt u beslist om een budget van 1,6 miljoen euro vrij te maken voor de aanstelling van energieconsulenten bij professionele organisaties die energiearmoede aanpakken. Dat kan gaan over het stimuleren van collectieve renovatieprojecten en het bevorderen van hernieuwbare-energieprojecten.

Deze energieconsulenten moeten de gezinnen, de landbouwsector en de bouwsector overtuigen om werk te maken van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie. Er wordt gewerkt met een projectoproep voor de aanstelling van deze energieconsulenten bij professionele organisaties uit het middenveld. Per project is een maximumbudget vastgelegd van 150.000 euro.

Van 2014 tot 2016 liepen er tal van energieconsulentenprojecten gericht naar diverse doelgroepen. De doelgroep huishoudens gaat vooral via Samenlevingsopbouw, Gezinsbond en KOMOSIE. Verder was er de doelgroep landbouwbedrijven, via Innovatiesteunpunt. Ten slotte was er de doelgroep bouwprofessionals,

via de Vlaamse Architectenorganisatie (NAV), Bouwunie en Vlaamse Confederatie Bouw.

Minister, hoe evalueert u de energieconsulentenprojecten die liepen van 2014 tot 2016? Werden de vooropgestelde doelstellingen bereikt?

Hoe werd de evaluatie van de aflopende projecten meegenomen in de nieuwe projectoproep of hoe zal die daarin worden opgenomen? Welke accenten zult u bijkomend leggen in die nieuwe projectoproep?

Waar positioneren de energieconsulenten zich ten aanzien van andere projecten die zich richten naar deze doelgroepen, zoals de energiesoepers?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Mijnheer Gryffroy, op basis van het Energiebesluit kan ik als Vlaams minister van Energie aan niet-commerciële instellingen steun verlenen voor het opzetten van energieconsulentenprojecten in het Vlaamse Gewest. Voor de periode 2014 tot 2016 werden voor de tweede keer, via een call, subsidies toegekend voor projecten met energieconsulenten voor de doelgroepen huishoudens, bouwprofessionals en landbouwbedrijven. In de subsidieovereenkomsten werden concrete resultaatgerichte doelstellingen vastgelegd waarvan de voortgang via semestriële rapportage wordt opgevolgd door het Vlaams Energieagentschap (VEA).

Op basis van de ingediende evaluatienota van VEA zijn een aantal voorlopige conclusies getrokken. De projecten lopen immers pas ten vroegste eind dit jaar af. Na die datum zal een eindverslag worden ingediend en zal het Vlaams Energieagentschap een eindbeoordeling maken. Er zijn uiteraard kwaliteitsverschillen. Een korte beschrijving van de verschillende projecten is opgenomen in de begeleidende nota aan de Vlaamse Regering.

De nieuwe call bevat naast generieke doelstellingen rond de bevordering van rationeel energiegebruik en het bereiken van de langetermijndoelstellingen op het vlak van woningrenovatie en vermindering van het energieverbruik, duidelijke accenten per doelgroep in lijn met de actuele beleidsdoelstellingen. Voor de details verwijs ik naar de call, maar ik geef voor uw informatie graag de grote lijnen en belangrijkste accenten mee.

Wat betreft de huishoudens zijn er volgende doelstellingen: ten eerste, de realisatie van de doelstellingen van het Energierenovatieprogramma 2020 dakisolatie, hoogrendementsbeglazing en condensatieketels, aangevuld met gericht informeren over de langetermijndoelstelling 2050 van het Renovatiepact om iedere woning tegen 2050 even zuinig te maken als een actuele nieuwbouw; ten tweede, bijdragen tot de realisatie van het Energiearmoedeprogramma dat de Vlaamse Regering goedkeurde op 4 maart 2016.

Voor de doelgroep bouwprofessionals geldt: ten eerste, het mee helpen realiseren van een breed maatschappelijk draagvlak voor de bouw van bijna-energieneutrale woningen als standaard voor de nieuwbouwwoningen vanaf 2021; ten tweede, het mee helpen uitdragen van de doelstellingen en maatregelen/instrumenten van het Renovatiepact – de langetermijndoelstelling, het renovatieadvies, de woningpas – om de renovatiegraad van het woningpark sterk te verhogen en de energieprestatie te brengen op een niveau vergelijkbaar met de energieprestaties van een actuele nieuwbouw; ten derde, het vergroten van de expertise van architecten en aannemers aangaande collectieve renovaties, luchtdicht bouwen, het vermijden van koudebruggen, correct ventileren en de kwaliteitsvolle installatie van hernieuwbare energie-installaties.

Voor de landbouwbedrijven ten slotte zijn er volgende doelstellingen: ten eerste, het verhogen van de energie-efficiëntie in landbouwbedrijven waarbij het accent duidelijker dan tot op heden zal moeten worden gelegd op het uitwerken van acties die tot effectieve energiebesparingen zullen leiden; ten tweede, het creëren van synergiën tussen het asbestafbouwbeleid van de minister bevoegd voor de omgeving en het Zonneplan, dat als doel heeft het aandeel van de zon in onze energiebevoorrading gevoelig te verhogen. We zullen dus proberen twee doelstellingen synergetisch met elkaar te laten samenlopen.

Collega's, de projecten met energieconsulenten vormen een belangrijke aanvulling op de bestaande maatregelen en instrumenten voor de beoogde doelgroepen. Een centraal aspect is het gericht sensibiliseren en activeren van de doelgroepen door de organisaties die beschikken over performante informatiekkanalen en methodieken om een groot bereik te realiseren. Ik heb het al een paar keer gezegd: alleen kunnen we niets, we moeten een groter draagvlak creëren. De grote meerwaarde ligt dan ook in het feit dat de energieconsulenten veel dichterbij de doelgroep staan dan de Vlaamse overheid, laat staan de minister van Energie, dat ooit zou kunnen, waardoor het rendement van communicatie en actie gevoelig kan worden verhoogd. De energieconsulenten hebben de bedoeling om het gevoerde beleid te verspreiden en te communiceren. Andere maatregelen, zoals de Energiesnoeiërs, mevrouw Taeldeman, moeten in de eerste plaats energie-efficiëntie of meer hernieuwbare energie nastreven.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik denk dat er in positieve zin een duidelijke breuklijn is met het verleden. U spreekt over maximum 150.000 euro per project, met maximum één voltijdsequivalent, voor een totaalbedrag van 1,6 miljoen euro. Theoretisch zou het dus ongeveer gaan over elf projecten. Elf organisaties zouden dus kunnen meedoen. In het verleden deden er in totaal zeven organisaties mee, weliswaar voor veel hogere bedragen. Het budget was toen ook opgesplitst: zoveel voor landbouw, zoveel voor huishoudens, zoveel voor de professionals.

Nu zegt men: 'Nee, er is geen onderscheid tussen de drie. Het is één pot. Laat de beste de zaak winnen.' Op deze manier kun je meer organisaties aantrekken, weliswaar voor een lager bedrag.

Ik heb trouwens gezien dat de Boerenbond geen positieve evaluatie heeft gekregen. Ze konden daar meer uit halen.

Ik ondersteun dus deze bijzondere wijziging tegenover vroeger.

Minister, de evaluatie die nog moet gebeuren voor de periode 2014-2016, die u maar mag ontvangen begin 2017, bevat misschien elementen die belangrijk zouden kunnen zijn geweest voor de call die u nu moet lanceren. Hoe zult u daarmee omgaan?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Het is belangrijk dat dit soort projecten tot een goed einde worden gebracht, omdat het maatschappelijk bijzonder relevant is. Ik stel vast dat er nog andere groepen zijn die nood hebben aan energieconsulenten. Ik denk bijvoorbeeld aan scholen. Ik weet dat heel wat scholen graag willen investeren in energie-efficiëntie of in hernieuwbare energie, maar dat ze gewoon niet weten hoe ze eraan moeten beginnen. Het is maar als er toevallig een architect in de raad van bestuur zit of als ze toevallig iemand kennen van een studie bureau, dat het in sommige gevallen tot een goed einde komt. Op dat vlak is er nog heel wat laaghangend fruit. Ik zal u en minister Crevits daarover in de nabije toekomst een aantal vragen stellen.

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Iedereen beseft dat het project van grote waarde is om het draagvlak te vergroten. We maken het wat flexibeler en breder. We hadden de evaluevaluatie kunnen afwachten, maar we hebben ons gebaseerd op het voorlopige rapport. Het gaat niet om 150.000 euro per project, maar 150.000 euro per jaar. Ik heb met een aantal organisaties informele gesprekken gevoerd om een aantal zaken te verbeteren. Een van de voorbeelden heb ik aangehaald. In overleg met de landbouworganisaties heb ik de problematiek van de asbest-daken gekoppeld aan het produceren van meer hernieuwbare energie. We hebben goede bijstellingen. We kunnen kijken op welke manier we die verder kunnen begeleiden in de praktijk.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Het is inderdaad 150.000 euro per jaar.

Mijnheer Danen, wat betreft uw opmerking verwijs ik naar de 'School van de Toekomst', een organisatie die scholen helpt bij het nemen van beslissingen inzake energie-efficiënte maatregelen. Deze organisatie zou kunnen meedoen aan de call, en moge de beste dan winnen. Bovendien is in het energie-efficiëntieprogramma van de Vlaamse overheid van 1 juni 2016 opgenomen dat het Vlaams Energiebedrijf daarin een voortrekkersrol kan spelen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het inschakelen van decentrale productie in het afschakelplan – 268 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, u vraagt zich misschien af waarom ik deze vraag al stel omdat het nog geen winter is en omdat we vorig jaar totaal geen problemen hebben gehad. Vorig jaar hebben we deze discussie ook gevoerd op basis van wat twee jaar geleden is gebeurd. We hebben toen fenomenen gezien die ondertussen wat zijn bijgesteld. We moeten niet aan paniekzaaijerij doen en we kunnen niet in een glazen bol kijken. We zien wel dat de prijzen van elektriciteit momenteel stijgen wegens een probleem in Frankrijk. Dat betekent dat Frankrijk deze winter waarschijnlijk met een tekort zal zitten. Dat kan eventueel repercussies hebben op ons zolang Tihange 1 niet wordt opgestart. We zitten dus nog altijd in een vrij delicate situatie.

Op 24 juni 2014 heb ik een actuele vraag gesteld waarop uw voorganger antwoordde dat Elia de garantie ging geven om geen centrale productie af te schakelen. Op 24 juni 2015 heb ik die vraag opnieuw gesteld. Toen is duidelijk gezegd dat Elia op geen enkele manier de decentrale productie zou afschakelen. Ik heb daar meteen de bedenking bij gemaakt dat decentrale productie soms achter een transformatorpost zit. Als je een transformatorpost uitschakelt in een bepaalde zone, dan is er geen productie mogelijk omdat het net opnieuw moet worden opgestart. Dat vraagt een bepaalde procedure wat een onderbreking veroorzaakt.

Daarnaast werd ook nog een on-offcampagne gelanceerd die de Vlaming aanspoorde om rationeel en bewust om te gaan met energie. We zijn nog meer voorstander van demand-side management. U hebt vorig jaar waarschijnlijk ook de

tests van Lampiris gezien waarbij aan klanten werd gevraagd om zo veel mogelijk uit te schakelen wanneer ze een sms kregen. Er was een daling van het opgenomen vermogen van ongeveer 250 kilowatt. Nadat ze een sms kregen dat ze weer mochten aanschakelen, zagen we een piek die hoger was dan de piek voor het uitschakelen. Dat is logisch omdat mensen op hetzelfde moment aanschakelden.

Bent u opnieuw betrokken bij het evalueren en aanpassen van het mogelijke afschakelplan? Blijft het engagement van Elia om decentrale productie van elektriciteit niet af te schakelen? Hoe wordt dit concreet gerealiseerd? Is het technisch zo georganiseerd dat de decentrale productie niet in gevaar komt? Op welke manier zal de overheid de burgers aanzetten om rationeel om te gaan met energie? Hoe zal de on-offcampagne worden geëvalueerd? Uw voorgangster heeft ooit gezegd dat het mogelijk is om noodgeneratoren op distributienetschaal mee in te schakelen in het afschakelplan. Hoe zal dat worden gerealiseerd? Noodgeneratoren zijn noodgeneratoren. Dat betekent dat ze draaien als de elektriciteit niet meer geleverd wordt aan het ziekenhuis, rusthuis of bedrijf. Deze kunnen niet omgekeerd werken tenzij er technische aanpassingen gebeuren. Wie zal dergelijke aanpassingen betalen?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Mijnheer Gryffroy, teruggrijpend naar 2015 werd een specifieke tijdelijke werkgroep Afschakelplan opgericht op initiatief van de federale overheid en de bevoegde instellingen. De drie regionale crisiscentra namen deel aan de meetings van deze werkgroep. Volgende zaken werden besproken en afgestemd: inhoudelijke en structurele wijzigingen aan het afschakelplan, de toepassingsmodaliteiten, de wijzigingen aan de betrokken regelgeving, de identificatie van prioritaire en gevoelige klanten en de uitwerking van de cartografie. Er zullen in de toekomst nog wijzigingen zijn aan het afschakelplan. Er zijn verschillende drijfveren zoals de regelgeving.

Er is enkel een engagement van Elia om de afschakeling van decentrale productie zo veel mogelijk te vermijden, voor zover dat de omstandigheden en de techniciteit dit toelaten. Concreet daartoe werd eind 2015 met de distributienetbeheerders een proces uitgewerkt en bekrachtigd met betrekking tot een selectieve toepassing van het afschakelplan, die decentrale productie-installaties zo veel mogelijk vrijwaart van impact. Dergelijke selectieve toepassing is momenteel enkel mogelijk in geval van een voorspelbaar tekort en niet van een plots tekort.

Er bestaan afspraken over de communicatiestrategie precrisis en tijdens een eventuele crisis van schaarste. Elia kan de website offon.be gebruiken als onderdeel van de gekozen strategie. Men is zich ervan bewust dat er rekening moet worden gehouden met de bevoegdheidsverdeling federaal en regionaal. Deze bevoegdheidsverdeling was de aanleiding tot het aanpassen van de procedure bij schaarste, waarbij nu ook de gewestelijke ministers in geval van dreiging tot schaarste of echte schaarste genotificeerd worden door Elia, deelnemen aan de technische briefing bij Elia, deelnemen aan de informatiecel van het nationaal crisiscentrum en deelnemen aan het crisioverleg. Momenteel loopt een oefening rond het afschakelplan af.

In het huidige afschakelplan zullen de distributienetbeheerders een actieve rol opnemen. Ze gaan op verzoek van de transportnetbeheerder, in geval van schaarste en activatie van het afschakelplan, selectief bepaalde feeders uitschakelen. Selectief omdat feeders waarop prioritaire klanten zoals ziekenhuizen zijn aangesloten, en actieve feeders waarop een belangrijk deel van de tijd netto-elektrische energie geïnjecteerd wordt, niet worden afgeschakeld. Op vandaag voldoen noodgroepen niet aan deze definities of criteria. Er is dus ook geen uitzonderingskader voor noodgroepen, waardoor de klanten waar ze zijn opgesteld, dus wel degelijk worden afgeschakeld. De aanwezigheid van een noodgroep op een

feeder die niet afgeschakeld wordt, berust dus vandaag eerder op de kwalificatie als prioritaire klant of op de toevalligheid van aansluiting op een actieve feeder.

Uiteraard is het wel zo dat ziekenhuizen over noodgroepen beschikken die, indien ze daartoe technisch geschikt zijn, parallel met het net zouden kunnen werken en dus bijdragen aan de oplossingen van schaarste of deelnemen aan flexibele producten. Desgevallend moeten ze wel conform de technische regelgeving zijn, in casu voorschrift C10/11. De lijst van prioritaire klanten wordt opgemaakt en beheerd door de federale overheidsdienst Economie.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, het stelt me gerust dat er overleg is tussen de gewesten en de federale overheid. U wordt dus wel degelijk geconvoceerd om aan die werkgroep deel te nemen en mee te werken. Dat hoeft niet wekelijks te gebeuren, maar het is niet ondenkbaar dat zich vroeg of laat een probleem voordoet. Beter voorkomen dan genezen.

Ziekenhuizen met noodgeneratoren blijven op de feeder zitten en blijven stroom krijgen. Tenzij de elektrische borden anders zijn georganiseerd, kunnen de twee stroomgroepen niet gelijktijdig werken. Het is ofwel de noodgroep, ofwel de stroom van het net. Er zou echter wel actie kunnen worden ondernomen zodat instellingen met een noodgroep van 500 die er 1000 nodig hebben, een beroep kunnen doen op de twee stroombronnen. Kunt u daar iets voor doen? Of is dat een federale bevoegdheid?

Tinne Rombouts (CD&V): Ik vraag me af welke oplossingen of ondersteuningsmaatregelen er zijn indien we in zo'n situatie terechtkomen. Een mogelijkheid zijn inderdaad de noodstroomgeneratoren. In de zomer is dit probleem minder prangend, maar het is belangrijk te werken aan een oplossing. We moeten nagaan op welke manier noodstroomgeneratoren een oplossing kunnen bieden.

Wat decentrale energieproductie betreft, heb ik op het moment van de afschakeling vastgesteld dat Vlaanderen een aantal regio's telt die meer energie produceren dan ze afnemen. Toch worden ook zij afgeschakeld. Er wordt dus meer productie afgeschakeld dan er verbruikt wordt. Ik heb dit al meermaals aangekaart, maar ik heb nog geen degelijk antwoord gekregen. Dit is een rare kronkel, die ik onmogelijk uitgelegd krijg aan de burgers. De regio wordt afgeschakeld ondanks het feit dat hij meer produceert dan hij verbruikt.

Dit kan ook een ondersteuning zijn voor decentrale energieproductie. De decentrale energieproductie wordt ook wel eens geconfronteerd met het nimby-principe en kan dan ook best een breder draagvlak gebruiken. Ik vind dit een belangrijk element in dit debat. Ik ken wellicht niet alle techniciteiten maar ik zou u wel willen vragen om daar rekening mee te houden en een degelijk antwoord te formuleren op de vraag waarom dit toch op deze manier gebeurt.

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Ik zal rekening houden met deze opmerkingen tijdens het overleg. Daar zitten heel waardevolle opmerkingen bij. Het is inderdaad zo dat decentrale productie van energie het ongelofelijke voordeel kan hebben dat men zichzelf bevoorraadt en dat men dus minder afhankelijk is van het globale net. Het is een voordeel van zelf hernieuwbare energie te produceren dat nog te weinig aan bod komt. Ik besef dat maar al te goed.

Ik probeer op dit moment een aantal andere elementen binnen het draagvlak te introduceren zoals het rendement. Ik geloof zeer sterk in het decentrale model. Ik zal zeker rekening houden met de opmerkingen die hier zijn gemaakt. U kunt

nu zeker zijn, mijnheer Gryffroy, dat wij daar wel degelijk mee aan tafel zitten en betrokken worden.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik ben blij met het niet bij naam genoemde voorbeeld van mevrouw Rombouts. Ik heb dat probleem een jaar geleden ook al aangekaart. Men zegt wel dat Elia de productie garandeert, maar technisch is dat niet correct. Daar bestaan technische oplossingen voor maar die moeten worden aangestuurd en goedgekeurd door de distributienetbeheerders en door Synergrid. Het is technisch niet correct te zeggen dat de windmolens blijven draaien en dat we daar dus stroom van kunnen blijven nemen. Ik wil ook nog wel eens zien of al die feeders geautomatiseerd zijn. De voorbeelden waarin daar iets aan gedaan kan worden, zijn legio.

Wanneer we het hebben over noodgeneratoren, zijn er mensen die verantwoordelijk zijn voor het technisch reglement. Zij worden bijvoorbeeld geconfronteerd met het niet synchroon werken van die generatoren. Voor elk probleem bestaat echter een technische oplossing, maar er is ook goede wil nodig van alle stakeholders waaronder de distributienetbeheerders en de transportnetbeheerders. Het is echter te goedkoop te zeggen dat er op dat vlak geen probleem is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de toekomst van biomassa in Vlaanderen – 269 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik was heel verbaasd door een artikel afgelopen weekend in De Standaard van Bram Claeys, de algemeen directeur van de Organisatie voor Duurzame Energie. Daarin zegt de nieuwe topman van de duurzame-energiesector dat biomassa een noodzaak is.

Over de toekomst van biomassa is het laatste woord ongetwijfeld nog niet gezegd. Vlaanderen zet in eerste instantie in op zon en wind, maar biomassa heeft het voordeel dat het kan zorgen voor een zekere base load. Momenteel hebben we nog biogascentrales voor ongeveer 100 megawatt. Vraag is of zij in de toekomst nog kunnen worden verlengd.

Volgens sommigen kan biomassa in de toekomst alleen wanneer de steun van de overheid beheersbaar blijft en wanneer wordt ingezet op de duurzaamheid van de grondstoffen. We hebben ook terecht gezegd dat we niet akkoord gaan met het verbranden van afval waar men de facto 50 procent als groene stroom beschouwt. Biomassacentrales, of ze nu klein of groot zijn, staan onder druk door de lage elektriciteitsprijzen en de hoge grondstofprijzen. Ik heb altijd gezegd dat ik geen voorstander ben van het ombouwen van installaties als Langerlo of Max Green, met andere woorden oude roestige steenkoolcentrales, tot centrales waar dan toch nog met pellets wordt gewerkt. Men kijkt dan op de korte termijn en niet op de lange termijn. Het is niet enkel de bedoeling om de doelstellingen tegen 2020 te halen, we moeten verder kijken naar 2030, en tot 2050. Door die hoge steun en aangezien we enkel een paar omgebouwde centrales hebben, slagen we er niet in een draagvlak te creëren in Vlaanderen.

Er was ook de beslissing over Bee Power waardoor definitief een streep werd getrokken onder de Gentse biomassacentrale. Voor Langerlo loopt er nog een

procedure om na te gaan of een tijdige ombouwing volgens de vastgestelde voorwaarden mogelijk is.

Er zijn ook een aantal klein interessante kleinschalige decentrale projecten voor het opwekken van warmte of de combinatie van warmte en elektriciteit. Het hoeft niet enkel warmte te zijn. Dat kan elektriciteit en warmte zijn. We zien dat in een aantal West-Vlaamse diepvriesbedrijven, waar men intern, in het bedrijf een dergelijke biomassacentrale bouwt, waarin afval van groenten en zo wordt vergist. Daarmee maakt men biogas. Met dat biogas gaat men elektriciteit produceren en met de restwarmte kan men stoom maken, dat ook terug naar het bedrijf gaat. Die lopende projecten, dat gaat over ongeveer 100 megawatt. Dat gebeurt met biomassa van het bedrijf, maar dat kan ook met afval uit bosbeheer, gerecycleerde houtresten enzovoort.

Minister, in deze commissie hebt u op 1 juni zelf een beeld geschetst van de groenewarmte-installatie op biomassa naar aanleiding van de call groene warmte, restwarmte, diepe geothermie en biomethaan. U hebt toen zelf gezegd dat er nog heel wat potentieel is in Vlaanderen.

Daarnaast hebben we ook de investeringsplannen van Langerlo. U hebt toen ook gezegd heel nauw te zullen toezien op elke stap die de nieuwe eigenaars van Langerlo zullen zetten, en te zullen blijven controleren of ze blijven voldoen aan de voorwaarden.

Ik moet zeggen dat het me een beetje verwondert dat Bram Claeys, die komt van de Bond Beter Leefmilieu, nu zegt dat biomassa een noodzaak is. Ik vind dat een interessante insteek. *(Opmerkingen van Johan Danen)*

Hij zegt dat de biomassa duurzaam moet zijn en dat de output duurzaam moet zijn, maar hij spreekt zich niet uit over de vraag of dat kleinschalig of grootschalig moet zijn. Het lijkt me ook een gezonde visie dat je niet op voorhand iets uitsluit.

Minister, hoe ziet u de toekomst van biomassa in Vlaanderen? Wat zijn voor u de mogelijkheden voor kleinschalige of andere biomassacentrales? Hoe zal worden ingezet op kleinschalige, decentrale biomassaprojecten? Op welke manier kan dan eventueel een investeringssteun worden uitgewerkt? Of denkt u toch nog altijd aan exploitatiesteun? Hoe zult u eventueel het kader voor die kleinschalige biomassacentrales vormgeven?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Mijnheer Gryffroy, ik dank u voor uw uitermate interessante vraag. Wat de rol van biomassa in onze energievoorziening betreft, verwijs ik naar de verscheidene initiatieven die zich richten op de veeleer korte termijn, namelijk 2020, of op de langere termijn, namelijk 2030 en daarna.

Voor 2020 hebben we de vooropgestelde mix aan hernieuwbare energiebronnen verduidelijkt in het Energieplan 2020, waarover de Vlaamse Regering op 8 juli 2016 een conceptnota heeft goedgekeurd. U herinnert zich dat nog. U weet dat ik een koele minnaar ben van grootschalige biomassa, maar u weet ook dat dit inderdaad het voordeel biedt dat het een groot aantal draaiuren heeft. Het energieplan uit zich ook in die zin: ik beperk de groenestroomproductie uit biomassa waar ik kan. Zoals u echter zelf aanhaalt, kleinschalige biomassa heeft zeker potentieel en heeft zeker een toekomst.

Voor 2030 zal dit passen in het initiatief van Stroomversnelling. Vorige zaterdag hebben we ter zake honderd door enthousiasme gedreven burgers bij elkaar gebracht. Tegen 1 december zal dat moeten leiden tot een voorstel van energievisie

op de energie- en klimaattop die we met de Vlaamse Regering zullen houden, met de minister-president en de minister bevoegd voor het klimaatbeleid. De werkgroep Hernieuwbare Energie zal onder meer de gewenste energiemix bespreken. Dat zal een algemene richting aangeven inzake de inzet van de diverse hernieuwbare-energiebronnen en energievormen zoals groene warmte en groene stroom.

Mee aan de hand van die energievisie zullen we de komende jaren een geïntegreerd klimaat- en energieplan voor 2030 moeten opmaken. Dat plan moet worden opgemaakt door alle lidstaten, en moet dus ook door alle regio's in dit land mee worden opgesteld. Het moet de ambitie voor hernieuwbare energie tegen 2030 verduidelijken, zodat Europa kan beoordelen of de Europese hernieuwbare-energie-doelstelling van 27 procent wel haalbaar is.

Om het Vlaamse onderdeel in het federale, Belgische plan te kunnen onderbouwen, heeft mijn administratie begin 2016 aan de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) gevraagd geactualiseerde potentieelinschattingen te maken.

Specifiek in het kader van biomassa gaat het dan inderdaad vooral om toepassingen zoals relatief kleinschalige biogasprojecten en biomassa voor warmte en wkk-toepassingen.

Qua brandstof denk ik dan aan de inzet van meer lokale stromen dan deze die nu worden gebruikt voor grootschalige toepassingen. Dan denk ik aan landbouwstromen of reststromen van mest, aan gft en aan stromen uit het bierbeheer en het beheer van parken en bossen. Door de inzet van dergelijke lokale reststromen vermijdt men ook problemen inzake de verstoring van de grondstoffenmarkten, de grote impact van transport en de ontginning van kwetsbare gebieden. Het is wel zo dat de groei beperkt is door het aanbod van die lokale stromen, dat we weliswaar nog wat kunnen vergroten.

Ik wil verder ook de efficiëntie van de biomassatoepassingen verhogen. Daarbij is het van belang dat we ruimte creëren voor een goede inplanting van energiecentrales, namelijk daar waar we de elektriciteit op een geschikte plaats kunnen injecteren op het net en waar we ook de warmte zullen kunnen benutten. Ik wil dan ook blijven inzetten op warmte-krachttoepassingen van biomassa en op de koppeling met warmtenetten. Ik blijf er ook bij dat, zoals u zelf ook aanhaalt, een aantal bedrijven daar zelf ongelooflijke toepassingen mee kunnen doen, zodat ze zichzelf voor een groot stuk kunnen bevoorraden wat energie betreft.

We beschikken reeds over instrumenten voor de ontwikkeling van deze toepassingen. Voor de productie van groene stroom uit biomassa worden groenestroomcertificaten toegekend. Voor de productie van groene warmte en warmtenetten zijn de calls groene warmte en restwarmte beschikbaar. Indien men zowel groene stroom als groene warmte opwekt, krijgt men bijkomende steun via de warmtekrachtcertificaten. Ik bekijk op dit moment echter hoe we de steun aan dergelijke installaties kunnen optimaliseren, waarbij ik veeleer denk aan investeringssteun.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. U had het in uw antwoord over kleinschalig, zonder daar een getal op te zetten, zonder te zeggen of dat dan 5 of 100 megawatt is. Ik zie een tendens, bijvoorbeeld in Nederland, maar ook in Wallonië, van tenders met betrekking tot biomassa-centrales van ongeveer 100 megawatt, waarbij echter heel strenge eisen worden opgelegd qua brandstof. Er is uiteraard ook de koppeling van niet enkel elektriciteit produceren, maar elektriciteit en warmte. Op zijn minst kan alleen warmte, maar het meest rendabele is dat je de beide kunt produceren, omdat je warmte niet altijd kunt gebruiken en je dan ook moet afblazen, tenzij je met

andere technieken werkt. Klassiek gebeurt het echter het meest dat men elektriciteit en warmte produceert. Mijn vraag is: gaat het debat voor u enkel maar over kleinschalige installaties, of bent u ook bereid te praten over middelgrote installaties, los dan van wat in het verleden is gebeurd? Kunnen we daar met open vizier over praten met 2030 als horizon, ja of neen?

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Collega's, of het nu grootschalig, kleinschalig of tussen de twee is, ik denk dat het debat vooral moet gaan over de vraag of de schaalgrootte of de efficiëntie het belangrijkste element is. Ik denk dat daar net een omslag moet gebeuren, dat we vooral efficiëntere centrales moeten ondersteunen, veeleer dan grote mastodonten die helemaal niet efficiënt zijn, noch op het gebied van energie, noch op het gebied van milieuwinst of uitgespaarde tonnen CO₂. Dat is het probleem met de oude centrale in Langerlo, die dat natuurlijk niet is. Minister, daarom is de switch naar kleinere centrales terecht, omdat die vaak net veel meer milieuwinsten kunnen boeken en die processen minder efficiënt worden als men ze boven een bepaalde schaalgrootte brengt, al is het maar omdat dan de toevoer van grondstoffen problematisch wordt.

Mijnheer Gryffroy, er zijn natuurlijk een aantal andere dingen, waarnaar u even hebt verwezen. Minister, biomethaan gebruiken bij de vergisting is momenteel nog niet mogelijk, en dat is wel jammer, omdat dat natuurlijk ook een zeer biologisch product is. Dat geldt ook voor het gebruiken van het gistingsresidu als meststof. Dat is iets dat met minister Schauvliege moet worden opgenomen. Dat is echter jammer, want uit het gebruiken van dat residu als meststof valt ook een geldstroom te halen, zodat de subsidies kunnen worden verminderd.

Wat de subsidies betreft, hebt u aangekondigd dat u het systeem herbekijkt. Dan is er natuurlijk de vraag of investeringssteun het beste is. Als we de efficiëntie zowel wat betreft energie- als milieuwinst zo hoog mogelijk willen houden, kan het misschien interessant zijn om ook te kijken naar het benchmarken van de onrendabele top. Op die manier zullen een aantal centrales het misschien moeilijk krijgen, maar stuw je de sector wel naar performantie en kan die op termijn moeiteloos de concurrentie met andere vormen van hernieuwbare energie aan en kan dus ook het subsidieniveau dalen.

De voorzitter: De heer Bothuynne heeft het woord.

Robrecht Bothuynne (CD&V): Het is inderdaad een nuttig debat. Het is ook het goede moment om het te voeren in het kader van Stroomversnelling en de ontwikkeling van de visie op langere termijn. We moeten ook het debat voeren over de schaal van die installaties. Of ze nu groot- of kleinschalig zijn, dat doet er niet toe, ze moeten vooral efficiënt zijn, en de biomassa die erin gebruikt wordt, moet ergens lokaal tot stand gekomen zijn. De definitie van 'lokaal' is ook voorwerp van debat.

Er is nog altijd een groot potentieel voor biomassa, al is het maar omdat op dit moment nog altijd honderdduizenden tonnen houtafval in Vlaanderen opgeslagen liggen en geen weg vinden naar een biomassa-installatie. Er is zeker ruimte om op korte termijn te gaan kijken met de sector of we op die manier lokale biomassa kunnen gebruiken in onze energievoorziening en geen biomassa vanuit de andere kant van de wereld moeten invoeren. Minister, bent u op de hoogte van de overschotten die er op dit moment zijn? Kunt u daaromtrent met de sector aan tafel gaan zitten?

Er zijn twee elementen die door elkaar worden gebruikt. Enerzijds hebben we biomassa-installaties en anderzijds biogasinstallaties. De minister heeft in het verleden al toegezegd om de ondersteuning van de huidige generatie biogasinstallaties

te evalueren, te herbekijken en bij te sturen zodat die straks niet allemaal dicht gaan, want dat dreigt op een bepaald moment het scenario te zijn. Minister, ik heb begrepen dat u bezig bent met die oefening. De vraag is of en wanneer die oefening zal worden afgerond en wat daar de resultaten van zijn zodat de biogassector die op dit moment al ontwikkeld is in Vlaanderen, nog verder op een rendabele manier kan worden uitgebaat.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Het is inderdaad jammer dat het hele verhaal rond biomassa een stukje besmet is door een aantal minder goede voorbeelden waar we ook graag vanaf willen. Van sommige zijn we al vanaf geraakt.

De kwestie is inderdaad niet of we voor of tegen biomassa zijn. De vraag is welk soort biomassa we willen. Wat ons betreft, is dat vooral lokale biomassa en duurzame biomassa als grondstof. Op die manier zorg je dat de milieucyclus in orde is.

Het klopt dat er heel wat houtafval aanwezig is in Vlaanderen, zogenaamd B-hout. Dat zomaar opbranden in een biomassacentrale is niet zo evident, maar ik denk ook niet dat u dat per se wilt doen. Er zijn blijkbaar toch wel meer en andere subsidies nodig als u dat wilt doen. De installatie om dergelijk B-hout op te branden, is van een heel andere orde dan een installatie waar je zuivere pellets in kunt opbranden. Waarmee ik helemaal niet gezegd wil hebben dat ik voor een biomassacentrale ben waar je zuiver pellets in brandt, maar dat is een heel andere situatie. Dat kun je niet vergelijken.

De voorzitter: De heer Nevens heeft het woord.

Bart Nevens (N-VA): Ik vind het een zeer goede vraag van de heer Gryffroy, en het antwoord van de minister bevestigt dat er nog mogelijkheden zijn om energie op te wekken. Ik ken een aantal praktijkvoorbeelden in Duitsland en Nederland waar men al verder staat met die vergistingsinstallaties. Vandaag zijn er in Vlaanderen nog heel veel composteerinstallaties die geen warmte-energie opwekken. Het zou goed zijn dat er investeringsfondsen voor zouden worden vrijgemaakt. Ik wil benadrukken dat er toch nog enkele hindernissen zijn die door de minister zouden moeten worden weggewerkt. We kennen allemaal de problematiek van de vergunningen bij windmolens. Daar heb je hetzelfde probleem. Als je naast een composteerinstallatie een vergistingsinstallatie wilt zetten, wat eigenlijk theoretisch een perfect model is, want je hebt een toevoer en je hebt in de buurt een bedrijf dat die energie kan afnemen, dan moet je wel vergunningen hebben. Laat ons hopen dat dat met de omgevingsvergunning al een stukje opgelost geraakt.

Minister, hebt u een idee over de investeringsfondsen? U wilt die recupereren binnen uw portefeuille. Hebt u een bedrag in uw hoofd, want die installaties kosten wel wat geld en kunnen enkel op lange termijn terugverdiend worden.

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Het is een heel boeiende discussie. In tegenstelling tot de heer Claeys, ben ik sceptischer tegenover grootschalige initiatieven. Maar goed, we kunnen van mening verschillen. Het is niet alleen mijn persoonlijke mening die telt. Als ik een participatieproject opstart waarbij actoren, burgers en experts meedenken, dan is niet alleen mijn overtuiging van belang. Maar persoonlijk ben ik als participant in dit project Stroomversnelling, maar tegelijkertijd ook een beetje als boegbeeld, niet zo happig op grootschalige initiatieven. U ziet het als een 'blauwe' draad in mijn beleid: ik zet bijna op alles in met een bottom-upbenadering omdat ik geloof dat de energie van de toekomst niet meer centraal gestuurd zal worden maar voornamelijk decentraal zal zijn. Ik ben daarvan overtuigd, maar ik heb niet de waarheid in pacht. Ik denk dat we voornamelijk moeten inzetten op biomassa

op maat van een bedrijf of op maat van een omgeving, waar we dan ook een aantal zaken mee kunnen doen.

Ik geloof nog altijd voor een groot stuk dat innovatie ons de uitweg zal bieden de komende jaren. Ik ben ervan overtuigd dat er een aantal nieuwe initiatieven komen. Mijnheer Nevens, uiteraard moeten wij een aantal drempels wegwerken. Ik ben heel verheugd over het ongeduld en de gedrevenheid van deze commissie om vooruitgang te boeken. Ik kom met een Zonneplan, een Energieplan, een Windplan en ik kondig ook al een warmteplan aan voor het voorjaar. Al die drempels die we vandaag hebben en die ervoor zorgen dat we niet optimaal in een bepaalde richting gaan, zal ik effectief moeten wegwerken.

Mijnheer Bothuyne, daarom is het van belang dat ik regelmatig op het terrein ga, en dat doe ik ook. Ik ben vorige week in Wielsbeke geweest bij het bedrijf UNILIN, samen met vertegenwoordigers van Fedustria. Ik ben in Oostrozebeke geweest bij de verbrandingsinstallatie. Ik ben nog dit weekend een ORC-installatie (organische rankinecyclus) gaan openen in Olen, in de Kempen. Het bedrijf in kwestie voorziet zichzelf bijna volledig van energie. Het is een houtbedrijf, een familiebedrijf, waar ik heel veel bewondering voor heb en dat zich als een voorloper toont van hoe bedrijven zich de komende jaren moeten ontwikkelen: zo veel mogelijk zelf hun energiebevoorrading verzekeren.

De evaluatie van de biogasinstallaties is nog niet afgelopen, mijnheer Bothuyne. Wij gaan een aantal zaken goed bekijken omdat een eventuele toekenning van een verlenging mogelijk is, maar het is nog niet definitief. We willen immers niet in de gekke situatie belanden dat wij nieuwe installaties op dezelfde plaats wel gaan subsidiëren terwijl bestaande installaties compleet moeten worden afgebroken en niet hergebruikt mogen worden. Ik wil niet in die absurde situatie terechtkomen. We moeten wat meer rechtszekerheid bieden aan bedrijven in het kader van de continuïteit. Ik kan me heel goed voorstellen dat wij, voorafgaandelijk aan de eindvervaldag van een ondersteuning, duidelijk moeten maken welke richting we uit willen, want anders krijg je een deadline en vallen voor de deadline van een eventuele verlenging alle mogelijke investeringen weg en krijg je een bedrijf dat in onzekerheid zit. Dat zou geen goede zaak zijn.

Mijnheer Nevens, ik heb aan VITO gevraagd om geactualiseerde potentieelinschattingen te maken. Dat is gebeurd in 2016. Op die potentieelinschattingen van VITO zal het beleid verder moeten bouwen. Ik geef u gelijk dat we vooruitgang boeken, dat we nieuwe bronnen aanboren en dat we nieuwe ideeën kansen geven, maar we moeten voornamelijk zorgen dat onze potentieelinschattingen juist zijn zodat we niet voor grote problemen komen te staan.

Om te besluiten, wil ik nog even herhalen wat ik al eerder heb verklaard. Ik weet dat een grote biomassacentrale ons veel comfort zou bieden. Ik blijf er echter van overtuigd dat we de grondstoffen voor grootschalige biomassacentrales nooit volledig onder controle zouden kunnen houden. We zouden nooit kunnen controleren of alles verloopt zoals het moet. Ik heb in dit verband verwezen naar transport, herkomst en het wisselen van grondstoffen.

Momenteel is er een potentieel aan houtafval dat moet worden verwijderd. De vraag is of dat structureel zo zal blijven. Het is, met andere woorden, zeker niet verstandig grote centrales te bouwen die dan niet met voldoende grondstoffen kunnen worden bevoorrad. Ik blijf dan ook een koele minnaar van grote biomassa-projecten. Ik weet dat dit gemakkelijker is, maar ik kies niet altijd voor de gemakkelijkste weg. De centrales bieden ons op het vlak van bevoorrading het comfort van energie-zekerheid. Aangezien ze altijd kunnen draaien, kunnen ze piekmomenten opvangen. Het ligt misschien in mijn karakter, maar ik kies al wel eens voor de moeilijke weg.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De vestigingen in Bunsbeek en Oostrozebeke zijn hier al als voorbeelden aangehaald. Ik heb dat bedrijf ook zelf al een paar keren bezocht. Het is uiteraard altijd de bedoeling te proberen hout zo veel mogelijk te recyclen. Dat doet dit bedrijf ook. Zoals hier daarnet is aangehaald, ligt op verschillende plaatsen in Vlaanderen echter 300.000 ton hout waar niemand zich een weg mee weet. We zouden het nog naar Nederland kunnen brengen, maar het is een probleem.

Mijnheer Danen, technisch gezien, is er geen probleem. De centrale die in Gent zou worden gebouwd, zou daarmee kunnen hebben gewerkt. De voorlopige bandingfactor liet dit echter niet toe. Hout was niet als een grondstof opgenomen. Zuiver technisch was dat geen probleem. De filters waren geplaatst en dergelijke.

Een belangrijk element in uw redenering dat ik wel kan onderschrijven, is dat we iets enkel kunnen bouwen als er in de onmiddellijke omgeving ook een behoefte bestaat. Het is gemakkelijk elektriciteit te transporteren. Indien we de verplichting toevoegen dit aan een warmtevraag of een warmtenet te koppelen, is het niet de bedoeling van Limburg naar Oostende te transporteren. Er is dan sowieso een beperking van de vermogens. Ik kan me echter inbeelden dat, bijvoorbeeld, in de havens van Gent of Antwerpen een grotere geconcentreerde warmtevraag bestaat dan in meer landelijke gebieden. Hier kunnen dan centrales van een ander type worden gebouwd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.